

**Työväen Sivistysliiton
toimikunnan
kertomus
liiton toiminnasta
vuonna
1967**

TSL:n äänenkannattaja täytti 40 vuotta. Juhlanumero sisälsi tietoja kehitysmaista. Lehden tuotto luovutetaan työväen siivistysliittojen federation IFWEA:n Afrikka-projektiin.

I. Yleistä

Työväen Sivistysliiton toiminta on v. 1967 aikana rakentunut edellisenä vuonna vahvistetun ajankohtaisen toimintaohjelman mukaisesti: on pyritty voimistamaan opintokerhotoimintaa, laajentamaan ja kehittämään liiton paikallisosastoverkostoa sekä toimimaan aktiivisesti työväenliikkeen kulttuuripolitiikan tehtävien hoitamiseksi.

Opintokerhotyössä saavutettiin uusi määrällinen ennätys. TSL:oon ilmoittautuneiden opintokerhojen luku nousi työ kautena 1966—67 ensimmäisen kerran 2000:n rajan yli. Kaikkiaan 2012 opintokerhosta 1662 anoi ja sai toiminnalleen valtionavustusta, jota kerhot liiton välityksellä saivat yhteensä lähes 90.000 markkaa. Liiton kirjeopiston toiminta on niinikään laajentunut kerholukujen kasvaessa. Kirjeellisesti opiskelevien lukumäärän väheneminen aiheutuu lähinnä siitä, että kirjekursseja ja muuta opintomateriaalia on aikaisempaa suuremmassa määrässä annettu kerhojen käyttöön ilman kirjeopiskelua.

Liiton paikallisosastojen lukumäärä kasvoi myös voimakkaasti, sillä vuoden aikana perustettiin kaikkiaan yhdeksän uutta opintojärjestöä. Paikallisosastoja oli vuoden lopussa siten kaikkiaan 46. Monien opintojärjestöjen toiminta on vireytynyt mm. osatoimisten opinto-ohjaajien palkkaamisen avulla. Liiton toimisto on pyrkinyt monin toimenpitein opintojärjestöjen työn kehittämiseen.

Liiton kulttuuripoliittisessa toiminnassa on pääpaino ollut vapaan kansansivistystyön ajankohtaisten pyrkimysten tukemisessa. Tyydytyksellä on todettavissa, että liiton jo vuosien ajan tekemät esitykset kirjeopistokomitean asettamisesta johtivat joulukuussa tulokseen. Järjestömuotoisen kansansivistystyön valtionavustusten korottamisesta liitto on yhdessä eräiden muiden järjestöjen kanssa tehnyt myös osittaisiin tuloksiin johtaneita esityksiä. Samaten liitto on pyrkinyt vaikuttamaan Valtion kansansivistyslautakunnan aseman ja tehtävien uudistamiseen.

Varsinaisen opinnollisen toiminnan rinnalla liiton muu kulttuuri-toiminta on kertomusvuoden aikana laajentunut. Liiton toimikunta on muodostanut kaksi uutta erillistoimikuntaa: Työväenliikkeen radio- ja televisiopolitiikan neuvottelukunnan ja Työväenliikkeen vapaa-aikapoliitiikan suunnittelukunnan, joiden toiminta kohdistuu sekä ajankohtaisesti että periaatteellisesti hyvin tärkeisiin asioihin.

Keväällä liitto järjesti Karjaalla onnistuneen työväenliikkeen kulttuuripoliittisen seminaarin, jossa oli 30 osanottajaa. Suoranaista pelinavausta kulttuurityössä merkitsi liiton yhdessä Metsämiesten siirtokirjaston kanssa Joensuussa lokakuussa järjestämät Jätkän kulttuuripäivät. Nämä metsätyöntekijöille tarkoitetut kulttuuripäivät saivat erittäin hyvän osanoton ja suurta julkista huomiota koko maassa. Ns. pohjoisen Keski-Suomen kulttuurisuunnitelman puitteissa liitto on osallistunut monien Keski-Suomessa järjestettyjen tilaisuuksien ja tutkimusten suorittamiseen. Liiton toimikunta on asettanut Työväentalomuseo-valtuuskunnan maan ensimmäisen työväentalomuseon hankkeen toteuttamista varten.

Kertomusvuoden alussa liiton äänenkannattaja Työläisopiskelija muuttui nimekseen Aikamerkiksi. Lehden julkaisijaksi TSL:n ohella tuli tällöin myös Työväen Näyttämöiden Liitto. Aikamerkki on otettu työväenliikkeen eri järjestöissä aktiivisesti vastaan ja lehden levikki on koko kertomusvuoden aikana tuntuvasti noussut. Syksyllä Aikamerkki ilmestyi TSL:n äänenkannattajan 40-vuotisnumerona, jonka sisältö kokonaisuudessaan oli omistettu kehitysmääksymyksille. Lehden tästä numerosta otettiin 15.000 kappaleen painos, jota on myyty varojen keräämiseksi työväen sivistysliittojen oman kehitysapu-suunnitelman rahoittamiseksi.

Liiton kansainväliset yhteydet eri maihin ovat vuoden aikana lisääntyneet mm. Itä-Euroopan maihin saatujen kosketusten muodossa.

II. Jäsenjärjestöt ja edustajisto

1. Jäsenjärjestöt ja edustajiston jäsenet

Kertomusvuoden aikana kuuluivat liittoon seuraavat jäsenjärjestöt ja niiden valitsemina edustajina (suluissa varaedustajat) liiton edustajistoon seuraavat henkilöt:

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue: Yrjö Virtanen, Pentti Ketola, Kimmo Kevätsalo, Pentti Lavén, Aulis Leppänen ja Sinikka Luja (Jenny Johansson, Ossi Palenius, Keijo Hummelin, Aune Nevalainen, Matti Mansikka ja Risto Sänkiäho);

Kulutusosuuskuntien Keskusliitto: Ulla-Brita Dickman, Ralf Helenius, Terho Hänninen, Meeri Ilola, Raija Itkonen, Martti Kalinen, Sakari Kiuru, Kalevi Koskivirta, Pekka Kuoppala, Eeva Manninen, Teppo Meriluoto, Impi Nieminen, Veikko Oittinen, Onni Peltonen, Sanelma Saari, Artturi Saarimaa, Viljo Ripatti, Henrik Westman, Leo Wilkman, Armi Toivanen, Pertti Tuominen, Elli Valovuori, Aarne Varheenmaa, Pentti Viita, Kaisa Metso ja Antti Moisio (Aune Katainen, Eero Kettunen, Kimmo Koukkari, Pirjo Lind, Teuvo Lindström, Raimo Raita, Varpu Saarinen, Helvi Saarni, Tauno Sademies, Aune Lundqvist ja Irja Muikku);

Finlands Svenska Arbetarförbund: Henrik Westman (Glas Feiring);

Työväen Urheiluliitto: Oiva Hurme ja Outi Nurmi (Arvo Roiha ja Mikko Laine);

Suomen Työväen Musiikkiliitto: Oiva Hildén (Veikko Viitanen);

Sosialidemokraattinen Naisliitto: Irja Salmela (Laura Brander-Wallin);

Suomen Sosialidemokraattinen Nuorisoliitto: Eero Pylkkönen (Juhani Mattila);

Työväen Näyttämöiden liitto: Veikko Kanerva (Kaarina Lampinen);

Suomen Kirjatyöntekijäin liitto: Pauli Nieminen ja Väinö Kalervo (Aarne Koskinen ja Margit Merra);

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto: Risto Keskinen ja Raakel Lehtokoski (Erkki Kuoppala ja Rauha Livo);

Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö: Urpu Vihavainen (Ensio Kotiranta);

Lääketyöntekijäin liitto: Aarre Happonen ja Aarno Peltokoski (Ebba Keskinen ja Martta Penttinen);

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto: Helvi Raatikainen, Tuulikki Haro-Kannisto, Vieno Hämäläinen, Irene Vähätalo, Jaakko Oksanen, Väinö S. Montonen, Nils Westerberg, Mauno Ahonen, Veikko Behm, Simo Elomaa ja Runar Gustafsson (Viljo Kuukkainen, Teuvo Honkanen, Hilarius Brask, Aino Peltonen, Toivo Jahn, Matti Puranen, Tauno Kolari, Margit Elovaara, Kai Ritala, Aarne Etelä, Marja-Leena Seppälä ja Kauno Liukkonen);

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto: Antero Mäki ja Antti Hietanen (Taimi Valta ja Pekka Aro);

Suomen Työläisliitto: Alli Vilhonen ja Vieno Björkman;

Suomen Muurarien liitto: Niilo Ahava (Urho Kilpinen);

Suomen Metallityöväen liitto: Jalo Lindgren, Arvid Nieminen ja Eino Yrjönen (Lauri Hermunen, Jalo Korpinen ja Aaro Peuranieniemi);

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto: Eugen

Kaukolampi, Onni Löf ja Eila Järvi (Jouni Riskilä, Eero Merikangas ja Unto Rantanen);

Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin liitto: Pirkko Meriluoto ja Niilo Lindstedt (Toivo Rekola ja Reino Survonnen);

Suomen Rautatieläisten liitto: Pauli Ovaskainen ja Paavo Friman (Arvi Tahvanainen ja Unto Keijonen);

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto: Erkki Wiksten (Tuulikki Alkio);

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitto: Laina Lattunen (Pauli Nieminen);

Suomen Vaatetustyöläisten liitto: Anni Ekström (Annikki Toivonen);

Työväen Akatemian Toveriliitto: Elina Vuohio (Risto Keskinen);
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto: Sinikka Pohja (Aili Lindh);

Suomen Veturimiesten liitto: Raimo Pölönen (Antti Salo);

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen liitto: Risto Sainio (Erkki Rintama);

Väinö Voionmaan Säätiö: Arvi Hautamäki;

Suomen Maaseututyöväen liitto: Raimo Lindlöf ja Eino Hyttinen;

Suomen Merimies-Unioni: Berndt Johansson ja Pekka Kinnari (Arvo Heiniö ja Robert Herdin);

Valtion Virkailijain liitto: Unto Kivekäs (Helmi Kääpä);

Suomen Künsteistötyöntekijäin liitto: Toivo Ranta (Alpo Sorsa);

Kristillisten Sosialidemokraattien liitto: Paavo Alanen (Elma Jaatinen);

Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto: Emil Rautiainen (Arvi Lähteenmäki);

Suomen Pienviljelijäin liitto: Paavo Vihavainen (Salli Hantunen);

Finlands Svenska Socialdemokratiska Ungdomsklubbars Centralkommitté: Ole Lindberg (Hannu Laakso);

Postiliitto: Yrjö Löytönen (Elis Aikio);

Kutoma- ja Neuletyöväen liitto: Eero Lindholm (Heikki Salmi);

Suomen Tekstiililaitosmiesten liitto: Eino Mäkinen (Reima Alho-niemi);

Satamatyöntekijäin liitto: Jorma Lehtinen (Taito Tiuhonen);

Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto: Matti J. Laine ja Lauri Sivonen (Marita Tapaninen ja Terttu Tuomi);

Nuorten Kotkain Keskusliitto: Ilpo Rossi (Jaakko Kuusela);

Työväen- ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen liitto: Teuvo Olli ja Aarne Selin (Torsti Toivonen ja Pentti Kymensalo);

Pohjolan Opiston Toveriliitto: Edvin Mattila (Niilo Ponkkonen);

Ammattiyhdistysopiston Toveriliitto: Greta Bäckman (Tauno Nissinen);

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto: Martti Tynkkynen ja Jorma Raatikainen (Sulo Lahtinen ja Matti Suoniemi);

Auto- ja Kuljetustyöväen liitto: Lella Artokari (Aarre Lindqvist);

Puutyöväen liitto: Veikko Pääkkönen ja Edwin Kenraali (Kirsti Vanhanen ja Eila Salonen);

Teräs-, Kaivos- ja Konepajatyöväen ammattiliitto: Esko Honkavaara (Heikki Helkavuori);

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto: Martti Kivimäki (Signe Lehtinen);

Suomen Ammattijärjestö: Olavi Järvelä, Svea Degerman, Aarre Manninen, Niilo Koljonen, Kerttu Muhonen ja Ari Kekkinen (Raija Nieminen, Hilikka Kairamo, Hannu-Matti Nieminen, Taina Mononen, Erkki Lassinen ja Eila Punkka);

Suomen Sähköalantyöntekijäin liitto: Arvo H. Kreivilä (Eino Halonen);

Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto: Matti Saastamoinen ja Mauro Aikio (Leo Uotila ja Keijo Tuukkanen);

Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto: Taisto Teräs (Erkki Forsman);

Rautatieläisten Ammattiyhdistysten liitto: Veikko Aalto (Taisto Kahilainen);

Toimittajaliitto: Sulo Kivinen (Kai Niini);

Tekstiilityöväen liitto: Siiri Saarinen ja Rauha Neuvonen (Anja Asikainen ja Martta Saarman);

Väinö Voionmaan Opiston Toveriliitto: Heikki Silvonen (Olavi Moilanen);

Varhaisnuorisoliitto Haukat: Laila Lindberg (Eila Laitinen);

Eläkkeensaajien Keskusliitto: Pekka Railo (Vilho Harinen);

Tiemiesten ammattiliitto: Edwin Kolsi (Kalle Salonen);

Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto: Seppo Väisänen (Pertti Hynynen);

Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien liitto;

Kuntien Teknikoiden ja Työnjohtajien liitto: Esa Jauhiainen (Eino Moitus);

Mielisairaanhoidtajien liitto: Väinö Arvola (Pasi Virtanen);

Kotien Puolesta Keskusliitto: Ester Kivi (Margit Loiske);

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto: Oiva Mällö (Kalevi Lehtonen);

Kasvatustyöntekijäin Sosialidemokraattinen Yhdistys.

Kaikkiaan kuului liittoon 68 jäsenjärjestöä, jotka yhteensä ovat tilittäneet jäsenmaksuja 1.470.470 jäseneltä.

2. Edustajiston kokoukset

Edustajistolla oli kertomusvuoden aikana kaksi kokousta; liiton sääntömääräinen vuosikokous, joka pidettiin huhtikuun 12. päivänä ja ylimääräinen kokous joulukuun 1. päivänä.

Vuosikokouksessa tehdyistä päätöksistä mainittakoon:

- 1) Hyväksyttiin liiton toimikunnan laatima kertomus vuoden 1966 toiminnasta.
- 2) Hyväksyttiin liiton tilikertomus kalenterivuodelta 1966, vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin tilivelvollisille vastuuvapaus.
- 3) Hyväksyttiin liiton toimikunnan laatima ehdotus liiton työohjelmaksi vuodeksi 1967 sekä liiton toimikunnan laatima ehdotus liiton tulo- ja menoarvioksi 1967.
- 4) Liiton puheenjohtajaksi kaksivuotiskaudeksi 1967–68 valittiin Sakari Kiuru.
- 5) Liiton toimikunnan jäseniksi kaksivuotiskaudeksi 1967–68 valittiin Pauli Burman, Ahti Fredriksson, Meeri Kalavainen, Eugen Kaukolampi, Aarne Laurila, Unto Niemi, Uno Nokelainen, Keijo Näsi, Veikko Oittinen, Helvi Raatikainen, Martti Pöysälä ja Matti Suhonen.

Vuosikokouksessa piti tri Hannu Soikkanen esitelmän aiheesta "Työväenliike itsenäisen Suomen rakentajana".

Ylimääräisessä kokouksessa 1. 12. 1967 tehdyistä päätöksistä mainittakoon:

- 1) Uusiksi jäsenjärjestöiksi hyväksyttiin Kunnallis- ja sairaalalojen työntekijäin liitto r.y. ja Kasvatustyöntekijäin Sos.-dem. Yhdistys r.y.
- 2) Valtuutettiin liiton toimikunta hyväksymään liiton toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodeksi 1968 kokouksessa esitetyn toimintalinjan mukaisesti.
- 3) Liiton puheenjohtaja Sakari Kiuru piti esitelmän "Työväenliike ja kehitysmaat". Esitelmän johdosta edustajisto päätti kehoittaa TSL:n jäsenjärjestöjä tehokkaasti osallistumaan liiton kehityskaaneriäykseen.

III. Liiton johto, toimihenkilöt ja toimisto

Liiton toimikuntaan kuuluivat koko vuoden: *Sakari Kiuru* puheenjohtajana, *Pauli Burman*, *Ahti Fredriksson*, *Meeri Kalavainen*, *Eugen Kaukolampi*, *Aarne Laurila*, *Unto Niemi*, *Keijo Näsi*, *Uno Nokelainen*, *Veikko Oittinen*, *Helvi Raatikainen* ja *Matti Suhonen*, 12. 4. asti *Aulis Leppänen* ja 12. 4. lähtien *Martti Pöysälä*. Liiton va-

rapuheenjohtajina ovat olleet *Pauli Burman* ja *Helvi Raatikainen*. Toimikunnan työvaliokuntaan ovat kuuluneet *Sakari Kiuru*, *Pauli Burman*, *Uno Nokelainen*, *Veikko Oittinen*, *Helvi Raatikainen* ja *Keijo Näsi*.

Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt 8 kokousta, joihin jäsenet ovat osallistuneet seuraavasti: *Sakari Kiuru* 8, *Uno Nokelainen* 8, *Meeri Kalavainen* 6, *Unto Niemi* 6, *Veikko Oittinen* 6, *Ahti Fredriksson* 5, *Eugen Kaukolampi* 5, *Martti Pöysälä* 4, *Keijo Näsi* 4, *Aarne Laurila* 3, *Matti Suhonen* 3, *Helvi Raatikainen* 2, *Pauli Burman* ei yhtään kertaa.

Toimikunnan kokouksissa tekemistä päätöksistä mainittakoon:

1) Toimikunta nimesi 17. 1. Työväenliikkeen radio- ja televisio-toimikunnan ja valitsi sen jäseniksi kaksivuotiskaudeksi 1967–68 seuraavat henkilöt: kansanedustaja *Veikko Helle* (puheenjohtaja), puoluesihteerit *Erkki Raatikainen*, maisteri *Viljo K. Ripatti*, toimittaja *Väinö Montonen*, sihteerit *Svea Degerman*, rouva *Rakel Lehtokoski*, tied.sihteerit *Lauri Sivonen*, sihteerit *Juhani Mattila*, fil.lis. *Aarne Laurila*, pääsihteerit *Olavi Hurri* ja tied.sihteerit *Juhani Laven*.

2) Toimikunta nimesi 17. 1. Työväenliikkeen vapaa-aikapoliitiikan suunnittelukunnan valiten sen puheenjohtajaksi maisteri *Raili Ruusalan* ja jäseniksi seuraavat henkilöt: puheenjohtaja *Aarre Happonen*, valistussihteerit *Eugen Kaukolampi*, toimitsija *Tuulikki Kannisto*, sihteerit *Ari Kekkinen*, sosiaalipäällikkö *Antti Moisio*, osastopäällikkö *Unto Niemi*, toiminnanjohtaja *Teppo Lehtonen*, puheenjohtaja *Pentti Kymensalo*, järjestösihteerit *Matti Suhonen*, pääsihteerit *Martti Tynkkynen* ja pääsihteerit *Ilpo Rossi*. Toimikunnan työkausi kestää kaksivuotiskauden 1967–68.

3) Toimikunta antoi 17/1 lausunnon vuoden 1965 Akatemiakomitean mietinnöstä.

4) Yhdessä Maaseudun Sivistysliiton ja Kansan Sivistystyönliiton kanssa jätti liitto opetusministeriölle esityksen järjestömuotoisen kansansivistystyön määrärahojen korottamisesta 2 miljoonaan markkaan.

5) Vuoden toimintasuunnitelmien mukaisesti toimikunta päätti 29/8, että TSL:n äänenkannattajan 40-vuotisjuhlanumero Aikamerkki N:o 6 julkaistaan kehitysavun merkeissä 15.000 kappaleen painoksena ja että lehden myynnistä koituva tuotto luovutetaan liiton osuutena IFWEA:n kehitysapuprojektiin ja Unescon järjestämään lukutaitokampanjaan Tansaniassa.

6) Toimikunta vahvisti 26/10 työväentalomuseohankkeen toteuttamiseksi muodostettujen valtuuskunnan ja työvaliokunnan kokoonpanot seuraaviksi:

Valtuuskunta: pääministeri *Rafael Paasio* (puheenjohtaja), ope-

tusministeri R. H. Oittinen (varapuheenjohtaja) pääjohtaja Jorma Jalava, pääjohtaja Eero Salovaara, toimitusjohtaja Kalervo Peit-salo, toimitusjohtaja Ilmari Lavonsalo, toimitusjohtaja Untamo Ut-rio, kansanedustaja Sylvi Siltanen, kansanedustaja Lyyli Aalto, kansanedustaja Väinö Vilponiemi, puoluesihtööri Erkki Raatikainen ja maisteri Sakari Kiuru.

Työvaliokunta: sosiaalineuvos Uno Nurminen (puheenjohtaja), ta-loudenhoitaja Pentti Ketola (varapuheenjohtaja), kouluneuvos Arvi Hautamäki, järjestötarkastaja Vihtori Lahti, apul.osastopäällikkö T. J. Puumalainen, pääsihteeri Taimi Rinne-Virolainen ja pääsih-teeri Olavi Hurri.

7) Yhdessä Maaseudun Sivistysliiton ja Kansan Sivistystyön Liiton kanssa liitto jätti opetusministeri R. H. Oittiselle kirjelmän Valtion kansansivistyslautakunnan ohjesäännöstä ja kokoonpanosta.

Liiton pääsihteerinä, taloudenhoitajana ja toiminnanjohtajana on ollut *Olavi Hurri*, opintojohtajana *Jussi Pikkusaari*, opintosihteerinä *Pentti Järvinen* ja *Lassi Ahtiainen*, tiedotussihteerinä ja Aika-merkki-lehden toimittajana *Aimo Kairamo* 1/4 asti ja siitä lähtien kulttuurisihteerinä, Aikamerkki-lehden toimittajana 1/4 lähtien *Niilo Johansson*, taloudenhoitajana ja toimistopäällikkönä 15/6 läh-tien *Seppo Berg* ja ruotsinkielisen sihteeristön sihteerinä koko vuo-den *Jari Nordman*.

Toimistenhoidtajana ja kirjanpitäjänä on ollut *Bertta Latvala*, kir-jeopiston hoitajana *Kirsti Kaukolampi*, opintokerhoasian hoitajana *Irene Koski*, kanslistina *Xenia Parros*, konekirjoittajana *Anneli Ja-lo*, konttoristeina *Eila Lahtinen* ja *Anna-Liisa Hurri*, konttoriapulai-sena *Anna Mäkinen*, konttoriharjoittelijana ja puhelinkeskuksen hoitajana 1/8 asti *Mirja Kaukolampi* ja siitä lähtien *Raija Nousiai-nen*.

Opintoneuvojina ovat toimineet *Sulo Hentula*, *Paavo Niemi* (lop-puvuodesta järjestösihteerinä), *Anni Vallanti* ja *Kerttu Värn* koko vuoden ja syksyllä tilapäisenä neuvojana Pohjois-Karjalassa *Väinö H. Nevalainen*.

IV. Opintokerhotoiminta

1. Opintokerhot 1966—67.

Kaikkiaan oli toiminnassa 2012 (edellisenä vuotena 1609) opinto-kerhoa, joissa yhteensä oli opiskelijoita 22 603 (18 063). Opiskelijoista oli 47,4 % miehiä ja 52,6 % naisia. Opintokerhojen jäsenluku oli keskimäärin 11,2.

Erä läänien kesken jakautuivat opintokerhot seuraavasti:

Lääni	kerhoja jäseniä	
Ahvenanmaan lääni	3	41
Uudenmaan lääni	442	5 298
Turun ja Porin lääni	448	4 571
Hämeen lääni	291	3 838
Kymen lääni	297	3 106
Mikkelin lääni	133	1 472
Kuopion lääni	66	709
Pohjois-Karjalan lääni	46	518
Keski-Suomen lääni	94	976
Vaasan lääni	66	726
Oulun lääni	68	645
Lapin lääni	58	703
Kaikkiaan		2 012 22 603

Maalaiskuntien ja kaupunki- ja kauppalakuntien keskinäistä osuutta verrattaessa jakautuivat kerhot siten, että 1 558 kerhoa toi-mi kaupunkikunnissa ja 454 kerhoa maalaiskunnissa.

Niiden järjestöjen mukaan, joiden alaisina tai yhteydessä kerhot toimivat, jakautuivat kerhot seuraavasti:

	Opintokerhoja		Opiskelijoita		Yht.
	1966-67	(1965-66)	Miehiä	Naisia	
Sos.-dem. Puolue	312	313	2758	947	3705
Sos.-dem. Naisten kl.	264	206	21	2755	2776
Sos.-dem. Nuorison kl.	217	176	1219	834	2053
SAJ ja sen alaiset liitot	198	137	1109	767	1876
SAK ja sen alaiset liitot	193	155	1102	1072	2174
Nuorten Kotkain Keskusl. ..	96	15	438	343	781
Kulutusosuuskunt. Keskusl. ..	95	253	237	786	1023
S. Työväen Musiikkiliitto ..	82	36	512	486	998
S. Sos.-dem. Nuorisoliitto ..	76	42	410	276	686
Keskusjärj. kuulumatto-					
mat ammattiliitot	96	69	573	519	1092
TPSL	62	12	434	203	637
Sos.-dem. Naisliitto	59	40	20	625	645
Merimiesten kerhoja	36	6	313	10	323
Työv. Näyttämöiden Liitto ..	27	15	369	338	707
Työväen Urheiluliitto	27	14	148	115	263
Työväen Urheiluseurojen Kl. ..	23	13	103	155	258

	Opintokerhoja		Opiskelijoita		
	1966—67 (1965—66)		Miehiä	Naisia	Yht.
Eläkkeensaajien Keskusl. . .	20	8	198	432	630
TSL:n Opintojärjestöt . . .	16	8	108	56	164
Varhaisnuorisoj. Haukat . .	12	4	71	45	116
Sos.-dem. Raittiusliitto . . .	9	8	49	36	85
Kotien Puolesta Keskusl. . .	8	—	128	333	461
S. Siviili- ja asevelv. invalidien liitto	2	—	11	10	21
S. Pienvilj. liitto	1	—	7	3	10
Ruotsinkiel. opintokerhot . .	45	29	228	47	275
Itsenäiset opintokerhot . . .	15	17	103	118	221
Muiden järjestöjen opintok. .	21	33	282	341	623
Yhteensä 2012	1609	10951	11652	22603	

Opintokerhojen ainevalinta ilmenee seuraavasta:

	1966-67	1965-66
Kansainvälisiä kysymyksiä	15	21
Poliittista tietoutta	204	203
Ammattiyhd. toiminta ja työelämä	97	97
Osuustoiminta ja kuluttajakasvatus	35	87
Työväenliike ja sosialismin historia	51	115
Järjestötoiminta	266	131
Muut yhteiskunnalliset aineet	395	239
Vieraat kielet	77	54
Suomen kieli ja kirjallisuus	216	127
Taide	14	3
Harrastetoiminta	359	306
Matematiikka, luonnontiede, tekniik.	24	11
Muut aineet	247	206
Valmistavat kurssit	13	8
Yhteensä 2012	1609	

2. Opintokerhojen valtionapu

Opetusministeriö määräsi valtionavun työkaudeksi 1966—67 55 markaksi. Liiton opintokerhoista 1662 valtionavun täyttäneitä kerhoja sai valtionapua yhteensä 88022 markkaa. Näissä kerhoissa oli yhteensä 19.479 jäsentä ja kerhot olivat pitäneet yhteensä 23.489 kokousta.

Valtionapuopintokerhot lääneittäin

Lääni	Kerhoja	Miehiä	Naisia	Yht.
Ahvenanmaan lääni	3	41	—	41
Uudenmaan lääni	367	1929	2575	4504
Turun ja Porin lääni	379	2431	1549	3980
Hämeen lääni	218	1470	1475	2945
Kymen lääni	252	949	1893	2842
Mikkelin lääni	125	669	784	1453
Kuopion lääni	56	275	321	596
Pohj.-Karjalan lääni	32	184	204	388
Keski-Suomen lääni	76	444	498	942
Vaasan lääni	54	304	297	601
Oulun lääni	52	274	269	543
Lapin lääni	48	281	363	644
Yhteensä 1662	9251	10228	19479	

Järjestöittäin jakautuivat valtionapuopintokerhot seuraavasti:

Järjestö	Kerhoja		Opiskelijoita			
	1966-67	1965-66	Mieh.	Naisia	Yht.	Kokouksia
Sos.-dem. Puolue	253	247	2702	833	3535	2763
Sos.-dem. Naisten Kl.	228	189	10	2537	2547	3152
Sos.-dem. Nuorisoin Kl.	177	146	953	678	1631	2553
SAJ ja sen alaiset liitot	171	109	920	725	1645	2197
SAK ja sen alaiset liitot	144	103	776	791	1567	1901
Kulutusosuuskuntien Kl.	80	75	173	724	897	1042
Nuorten Kotkain Kl.	74	13	345	267	612	1027
S. Työväen Musiikkiliitto	72	36	487	433	920	1016
Keskusjärj. kuulumattomat ammattiliitot	70	54	409	377	786	1007
S. Sos.-dem. Nuorisoliitto	66	36	349	255	604	969
Sos.-dem. Naisliitto	56	38	12	586	598	715
TPSL	51	11	365	180	545	714
Merimiesten kerhoja	24	6	192	3	195	332
Työväen Näyttämöiden Liitto	23	14	341	312	653	657
Työväen Urheiluliitto	19	11	92	89	181	260
Eläkkeensaajien Kl.	18	7	134	355	489	296
Työväen Urheilu. Kl.	17	13	77	136	213	256
Opintojärjestöt	16	6	108	56	164	189
Varhaisn. järj. Haukat	12	2	71	45	116	177
Kotien Puolesta Keskusl.	8	—	128	333	461	118

Järjestö	Kerhoja		Opiskelijoita	
	1966—67 1965—66		Mieh.	Naisia Yht. Kokoluksia
Sos-dem. Rattusliitto	6	6	27	31 58 88
S. Sivil- ja asevelj. liit.	2	—	11	10 21 26
Ruotsinkieliset opintokerhot	45	29	228	47 275 584
Itsenäiset opintokerhot	13	14	89	116 205 160
Muitten järjestöjen	17	27	252	309 561 290
Yhteensä	1662	1192	9251	10228 19479 23489

Valtionapupointokerhot opiskelijat seuraavia aineita:

	1966-67 1965-66
Kansainvälisiä kysymyksiä	12 19
Politiittista tietoutta	166 147
Ammattihdistystoimintaa ja työelämää	71 78
Osuustoiminta ja kuluttajakasvatus	32 48
Järjestötoiminta	210 92
Työväenliike ja sosialismi	37 81
Muut yhteiskunnalliset aineet	291 182
Vieraat kielet	71 37
Suomen kieli ja kirjallisuus	198 114
Taide	14 4
Harrastetoiminta	308 281
Matematiikka ja luonnontiede	19 7
Muut aineet	222 94
Valmistavat kurssit	11 8
Yhteensä	1662 1192

V. Kurssitoiminta

Kertomusvuoden aikana järjestettiin seuraavat keskuskurssit

Kurssi:	Aika:	Paikka:	Osanottajia:	Luento-tunteja:	Opastus- ja ryhmätyötunt.	Ohjaaja:
Lehtimieskurssi	6—8/1	Osuuskauppakoulu Roihuvuori H:ki	15	10	8	Erkki Wiksten Aimo Kairamo
Tieto on elintaso (S. RautatieL.L.)	3—4/2	AY-opisto Kiljava	152	6	6	Paavo Friman Jussi Pikkusaari
Sosialistinen demokratia (SONK + ASY-seminaari)	22—23/4	Rastila	35	4	10	Anssi Heinänen
Työväenliikkeen kulttuuriseminaari	25—27/4	KTV:n kurssikoti Karjaa	30	12	16	Olavi Hurri Jussi Pikkusaari
Opintojärjestöjen neuvottelupäivät	6—7/5	AY-opisto Kiljava	48	6	12	Olavi Hurri Paavo Niemi
Elokuvakurssi (Elokuvatoimikunta)	2—4/6	Turku	40	10	15	Inkeri Lius Pentti Järvinen
Kansallinen ja kansainvälinen taide (Työväen kuvataidetoimik.)	23—29/7	Osuuskauppakoulu Roihuvuori H:ki	28	32	24	Sven Grönvall Xenia Parros
Kuluttajain pohjoism. kurssi (Ruots. sihteeristö)	31/7—4/8	Osuuskauppakoulu Roihuvuori H:ki	20	15	16	Jarl Nordman

Kurssi:	Alka:	Paikka:	Osan- ottajia:	Luento- tunteja:	Opastus- ja ryhmytunt.	Ohjaaja:
Maailmankuva kirjallisuudessa	6—11/8	Työväen Akatemia Kauniainen	23	16	20	Aimo Kairamo
Kuvataidematka Tanskaan (TKT:n jatkokurssi)	19—27/8	Karslunde Kööpenhamina	28	20	27	Sakari Saarikivi Xenia Parros
Historianopettajien ja teinien seminaari	23—25/8	VV-opisto Ylöjärvi	30	13	10	Jussi Pikkusaari
Opintotyökurssi (Puunjalostustyöntek. l.)	2—3/9	Pajulahti	44	7	5	Pirkko Meriluoto Jussi Pikkusaari
Eiäkkeensaajien toiminnanohjaa- jien opintopäivät	30/10—2/11	Osuuskauppakoulu Roihuvuori H:ki	29	10	15	Anni Vallanti
Nuorisokurssi (Ruotsalainen sihteeristö)	4—5/11	Järvenpää	18	2	3	Ole Lindberg
Yhteensä	13 keskuskurssit		540	163	187	

Keskuskurssien lisäksi järjestettiin 9 alueelliset kurssit, joilla oli 221 osanottajaa, 54 luento- ja 34 opastus- ja ryhmätyötuntia, 11 paikalliset kurssit, joilla oli 393 osanottajaa, 81 luento- ja 43 opastus- ja ryhmätyötuntia ja 24 opintopäivät, joilla oli 595 osanottajaa ja 36 luento- ja 38 opastus- ja ryhmätyötuntia.

Vuoden aikana järjestettiin täten kaikkiaan 33 kurssit ja 24 opintopäivät, joilla yhteensä oli 1749 osanottajaa, 334 luento- ja 302 opastus- ja ryhmätyötuntia.

Työväen Sivistysliitto järjesti myös opintoseuramatkan Moskovaan 3—8/8. Ohjaajina olivat Olavi Hurri ja Xenia Parros ja osanottajia 26 henkilöä.

2. Neuvontatyö

Liiton opintoneuvojat ovat vuoden 1967 aikana tehneet yhteensä 117 matkaa, johon he ovat käyttäneet 344 matkapäivää.

Matkoilla opintoneuvojat ovat luennoineet, antaneet opintoneuvontaa ja perustaneet kerhoja. Lisäksi he ovat ohjanneet kursseja ja avustaneet jäsenjärjestöjen kursseilla. Järjestösihteeri PaaVo Nieminen toiminta on suurelta osalta keskittynyt liiton paikallisosastojen toiminnan järjestämiseen. Opintoneuvoja Kerttu Värn on opintoneuvontatyönsä ohella hoitanut TSL:n Metsämiesten siirtokirjastoa.

Opintoneuvoja Sulo Hentula on 15/4—31/7 välisen ajan toiminut SAK:n vt. nuorisosihteerinä.

VI. Luentotoiminta

Luentovarojen käyttö.

Valtion tulo- ja menoarvioon vuodeksi 1967 kansantajuista tieteilistä luontotoimintaa varten otetusta määrärahasta sai Työväen Sivistysliitto käytettäväkseen 7500 markkaa, josta 6800 markkaa suomenkieliseen ja 700 markkaa ruotsinkieliseen toimintaan, suomenkieliseen toimintaan myönnetystä määrärahasta liitto myönsi 54 kurssilla pidetyistä 152 luennoista korvauksia 5645 markkaa ja matkakuluista 1392,20 markkaa eli yhteensä 7037,20 markkaa. Luentopalkkio oli 20—40 markkaa luennolta.

Kuulijoita oli luennoilla yhteensä 6588 ja keskimäärin luentoa kohden 43,3.

Luentojen jakautuminen lääneittäin

Kuulijoita

Lääni	Kurssien luku	Luentojen luku	Luentoja kurssia kohden	Kaikkiaan	Luentoa kohden
Uudenmaan	20	74	3,7	3746	50,6
Turun ja Porin	3	4	1,3	122	30,4
Hämeen	12	31	2,6	1046	33,7
Kymen	7	9	1,3	593	80,9
Keski-Suomen	3	9	3,0	310	34,4
Mikkelin	2	3	1,5	61	20,3
Vaasan	3	6	2,0	168	28,0
Pohjois-Karjalan	1	2	2,0	38	19,0
Oulun	2	10	5,0	324	32,4
Lapin	1	4	4,0	180	45,0
Koko maa	54	152	2,8	6588	43,3
(Edellisenä vuotena)	(39)	(158)	(4,0)	(5640)	(35,8)

Avustusten jakautuminen lääneittäin

Lääni	Luento- palkkiot mk	Matka- kulut mk	Kaikkiaan mk	Luentoa kohden mk	Kuulijaa kohden mk
Uudenmaan	2675,—	205,70	2880,70	38,91	0,76
Turun ja Porin	120,—	88,90	208,90	52,22	1,71
Hämeen	1150,—	452,65	1602,65	51,70	1,53
Kymen	400,—	206,85	606,85	62,50	0,94
Keski-Suomen	370,—	20,—	390,—	43,30	1,26
Mikkelin	130,—	57,—	187,—	62,30	3,06
Vaasan	190,—	171,10	361,10	60,18	2,15
Pohjois-Karjalan	100,—	20,—	120,—	60,—	3,16
Oulun	330,—	170,—	500,—	50,—	1,54
Lapin	180,—	—	180,—	45,—	1,—
Koko maa	5645,—	1392,20	7037,20	46,29	1,07
(Edellisenä vuotena)	(4525,—)	(1207,70)	(5732,70)	(36,29)	(1,02)

Luentopalkkiot koko maassa luentoa kohden 37,13 markkaa (edellisenä vuotena 28,63) ja matkakulut luentoa kohden koko maassa 9,16 markkaa (7,63)

Luentojen aiheet

Sosialismi ja työväenliike	25	luentoa
Valtio-oppi ja yhteiskunnallinen tieto	18	"
Taloustiede ja sosiaalipolitiikka	16	"
Kansansivistystyö	14	"
Kuvataide	14	"
Sosiologia	10	"
Terveystieteiden kysymykset	10	"
Kunnallistieto	10	"
Kasvatus ja psykologia	9	"
Kirjallisuus ja esitystaito	6	"
Elokuvakasvatus	6	"
Koulukysymykset	5	"
Kansainväliset kysymykset	4	"
Musiikki	3	"
Kuluttajakysymykset	2	"

Luentoja yhteensä 152

Luennoitsijat

Veilahti, V. O., valtiot. kand.	7	luentoa
Vesa, Hannu, valtiot. kand.	7	"
Grönvall, Sven, taidemaalari	4	"
Hentula, Sulo, opintoneuvoja	4	"
Ipatti, Pauli, kaupunginsiht.	4	"
Järvinen, Pentti, opintosiht.	4	"
Koljonen, Niilo, yhteiskuntatiet. maisteri	4	"
Lius, Inkeri, toimittaja	4	"
Sinisalo, Soili, hum. kand.	4	"
Vepsäläinen, Kosti, nuorisosiht.	4	"
Ahtiainen, Lassi, opintosiht.	3	"
Burman, Pauli, valtiot. kand.	3	"
Lampinen, Kaarina, toiminnanjoht.	3	"
Pikkusaari, Jussi, hum. kand.	3	"
Wavela, Pentti, oik. tiet. yliopp.	3	"
Aho, Erkki, ylitarkastaja	2	"
Both, Unto, ammattien tark.	2	"
Bühler, Waldemar, opiston johtaja	2	"
Degerman, Svea, sihteeri	2	"
Halinen, Aimo, tuomari	2	"
Hautamäki, Arvi, kouluneuvos	2	"

Hultin, Holger, lääket. tri	2	luentoa
Hurri, Olavi, pääsihteeri	2	"
Huuska, Väinö, yhteiskuntatiet. lis.	2	"
Hynynen, Pertti, valtiot. yliopp.	2	"
Jääskinen, Aune, fil. lis.	2	"
Kajava, Viljo, kirjailija	2	"
Kiuru, Sakari, valtiot. kand.	2	"
Knuuti, Urho, kansanedustaja	2	"
Korppi, Lasse, sosiaalijoht.	2	"
Kruskopf, Erik, fil. kand.	2	"
Kuusela, Jaakko, järjestösiht.	2	"
Kähärä, Pauli, opintoneuvoja	2	"
Laine, Antero, tiedotuspääll.	2	"
Liukkonen, Väinö, fil. maist.	2	"
Liukkonen, Siiri, yhteiskuntatiet. kand.	2	"
Luukko, Unto, valtiot. lis.	2	"
Malmberg, Tauno, fil. yliopp.	2	"
Mäkinen, Hugo L., tiedotussiht.	2	"
Noro, Leo, prof.	2	"
Pihanurmi, Kalevi, yhteiskuntatiet. kand.	2	"
Pihkanen, Toivo, dosentti	2	"
Raatikainen, Erkki, puoluesiht.	2	"
Ruusala, Raili, yhteiskuntatiet. maist.	2	"
Sarajas-Korte, Salme, fil. tri	2	"
Seppänen, Paavo, prof.	2	"
Sonninen, Ahti, säveltäjä	2	"
Sorsa, Kalevi, yhteiskuntatiet. kand.	2	"
Vallanti, Anni, opintoneuvoja	2	"
Vara, Paavo, prof.	2	"
Viluksela, Kerttu, terveyssisar	2	"
Viita, Pentti, valtiot. tri	2	"
Aberg, Martti, siht.	2	"
Blomberg, Jaakko, valt. kand.	1	"
Cantell, Jorma, toimittaja	1	"
Heiskanen, Ilkka, valt. tri	1	"
Huilla, Matti, kansakoul. opettaja	1	"
Huhtanen, Heimo, yhteiskuntatiet. kand.	1	"
Kairamo, Aimo, kulttuurisiht.	1	"
Lipponen, Paavo, valt. yliopp.	1	"
Niemi, Unto, osastopäällikkö	1	"
Nokelainen, Uuno, jaostopääll.	1	"
Ojala, Otso, alkohol. tark.	1	"
Rasila, Viljo, fil. tri	1	"
Vainikainen, Jukka, muusikko	1	"

Virtanen, Rauni, sähköasentaja	1	luentoa
Virtanen, Reijo, kouluneuvos	1	"
Väyrynen, Antero, kansanedustaja	1	"

Luentoja yhteensä 152

Luennoitsijoita yhteensä 68.

VII. Työväen kuvataidetoimikunta

Työväen kuvataidetoimikuntaan ovat vuoden 1967 aikana kuuluneet seuraavat henkilöt: fil. tri Sakari Saarikivi puheenjohtajana, kanslisti Xenia Parros sihteerinä ja jäsenenä TSL:n opintosihteeri Pentti Järvinen, liiton toimikunnan valitsemina valtiot. maist. Irma Rosnell, valtiot. kand. Elie Söderlund ja taidemaalari Mauri Heinonen, Suomen Taidemaalariiliiton valitsemina taidemaalariit Mauri Favén ja Heikki Alitalo, Suomen Kuvanveistäjäliiton valitsemina kuvanveistäjät Viljo Savikurki ja Heikki Nieminen sekä Suomen Taidegraafikoitten valitsemina taidegraafikot Yrjö Könni ja Toimi Kiviharju.

Toimikunnan varapuheenjohtajana on ollut Mauri Favén. Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt kaksi kokousta ja toimikunnan keskuudestaan valitsemat työvallokkunnat 5 kokousta.

Toimikunta on entiseen tapaan luentotilaisuuksien, näyttelyssäkäyntien, kerhotojen ja kurssien välityksellä suorittanut taidevalistustyötä. Työn tunnetuksi tekemiseksi on sanomalehdissä ollut kirjoituksia ja tietoa on levitetty myös kiertokirjeitten ja lentolehtisten avulla.

Taideluentotilaisuuksia ja näyttelyissäkäyntejä järjestettiin Helsingissä, Porissa ja Turussa kaikkiaan 8 tilaisuutta, joissa yhteensä oli n. 450 henkeä.

Kesän aikana järjestettiin seuraavat kurssit:

Peruskurssi "Kansallinen ja kansainvälinen taide" 23–29/7-67 oli Helsingissä Osuuskauppakoulussa. Kurssilla oli 28 osanottajaa ja ohjaajina olivat taidemaalari Sven Grönvall ja TKT:n sihteeri Xenia Parros. Ohjaaja Grönvallin lisäksi oli luennoitsijoina maist. V. O. Veilahti, fil. tri Salme Sarajas-Korte, hum. kand. Soili Sinisalo, fil. lis. Aune Jääskinen ja maist. Erik Kruskopf. Kaikkiaan oli kursilla 32 luento- ja 24 keskustelu- ja ryhmätyötuntia.

Jatkokurssi järjestettiin matkakurssina Tanskaan 19–27/8 -67. Majapaikkana oli lomakoti Karlslundessa n. 25 km Kööpenhaminan keskustasta. Ohjaajina olivat fil. tri Sakari Saarikivi ja

TKT:n sihteeri Xenia Parros. Osanottajia oli ohjaajien lisäksi 28 henkeä. Tri Saarikiven lisäksi luennoivat kurssilla puhemies Julius Bomholt ja taidemaalari Werner Paul Tanskasta. Kurssilla oli kaikkiaan 20 luento- ja 27 keskustelu- ja muuta työtuntia.

Joulukuun 11 päivänä arvottiin TKT:n kannatusjäsenten kesken 33 taidetosta, joista kaksi pienoisveistosta (Viljo Savikurki: Tukkimies ja Ben Renvall: Tyttö), kaksi öljyvärimaalausta (Mauri Heino: Asetelma ja Heikki Alitalo: Puisto) ja loput akvarelleja ja graafisia vedoksia. Arvontahetkellä oli jäsenten lukumäärä 680.

Toimintansa rahoittamiseksi sai Työväen kuvataidetoimikunta opetusministeriöltä 6000 markan määrärahan. Lisäksi sai toimikunta Tanskalais-suomalaiselta yhteistyörahastolta 2000 Tanskan kruunun (n. 880 markkaa) apurahan Tanskassa pidetyn kurssin rahoittamiseen.

VIII. Työväen elokuvatoimikunta

Työväen elokuvatoimikuntaan ovat vuoden 1967 aikana kuuluneet toimittaja Martti Savo puheenjohtajana, kansanedustaja Arvo Salo varapuheenjohtajana ja jäseninä elokuvaohjaaja Erik Blomberg, tarkastaja Paavo Kivi, peltiseppä Raimo Kilpinen, toimittaja Inkeri Lius, valtiotyliopp. Jea-Pekka Roos, toimittaja Risto Hannula, Suomen Elokuvakerhojen Liiton puheenjohtaja Pentti Pajukallio, yliopp. Pekka Ahlroth, toimittaja Mikael Fränti ja TSL:n edustajana opintos sihteeri Pentti Järvinen, joka on toiminut koko kertomusvuoden ajan toimikunnan sihteerinä.

Toimikunta on kuluneen vuoden aikana pitänyt neljä kokousta. Sen lisäksi eri tehtäviä varten valitut jaostot ovat kokoontuneet lukuisia kertoja.

Opetusministeriön myöntämän apurahan nousu ja se, että TSL:n toimikunta on voinut myöntää enemmän varoja elokuvatoimikunnan käyttöön, ovat antaneet toimikunnalle ja sen jaostoille mahdollisuuden ulospäin suuntautuvaan toimintaan laajemmin kuin ennen.

Kaitaelokuvaharrastuksen edistämiseksi järjestön piirissä on kertomusvuoden aikana edelleen toiminut Helsingissä kokeiluluon-ton 16 mm:n elokuvakerho, joka on kokoontunut joka toinen viikko ja jonka laatimia malliohjelmia on levitetty työväenjärjestöihin. Toimittaja Inkeri Lius on laatinut elokuvaan selosteet ja järjestöillä on ollut mahdollisuus saada niitä TSL:sta.

Koe-elokuvakerho toimi v. 1967 hyvin. Sen mallin mukaisesti toimintakauden 66/67 aikana niitä on perustettu kymmenkunta.

Toimintakauden aikana järjestettiin kesäkuun 2-4. päivinä elo-

kuvakurssi Turussa. Sen tarkoituksena oli selittää kurssilaisille elokuvan tekemisen eri vaiheita ja tutustuttaa heidät osaan suurten elokuvanmestareiden nykytuotannosta. Kurssille osallistui 30 henkilöä, ja siellä luennoivat Sakari Toiviainen ranskalaisesta ja italialaisesta elokuvasta, Harry Lewing elokuvan leikkaamisesta ja aiheesta "Mitä ohjaaja odottaa käsikirjoitukselta", Tarmo Malmberg 60-luvun elokuvan kansainvälisistä näköaloista, Mikko Niskanen musiikista ja tehokeinoista elokuvassa. Tapani Maskula amerikkalaisesta B-elokuvasta, Martti Savo elokuvan vaikeuksista ja Erik Blomberg kameratyöstä elokuvassa.

Muutaman vuoden tauon jälkeen elokuvatoimikunta järjesti kertomusvuoden syksyllä yhteistyössä TSL:n opintojärjestöjen kanssa Hämeenlinnassa, Loviisassa, Riihimäellä, Hyvinkäällä ja Turussa elokuvatilaisuuksia, joiden tarkoituksena on ollut tutustuttaa järjestöväkeä ja muitakin 16 mm:n taide-elokuvaan ja samalla laajentaa Työväen elokuvatoimikunnan toimintaa Helsingistä maaseutukaupunkeihin. Elokuvapäivillä on esitetty kahtatoista eri filmiä, joista ovat päivien yhteydessä luennoineet toimikunnan jäsenet, toimittajat Inkeri Lius ja Mikael Fränti.

Työväen elokuvatoimikunta on v. 1967 aikana pyrkinyt entistä läheisempään yhteistyöhön Suomen Elokuvakerhojen Liiton kanssa. Tässä tarkoituksessa järjestettiin toukokuussa Suomen Elokuvakerhojen Liiton hallituksen ja Työväen elokuvatoimikunnan yhteinen neuvottelukokous, jossa asetettiin työryhmä SEKL:n ja TSL:n yhteistyön kehittämiseksi elokuvasisivistystyön alalla.

Elokuvatoimikunnan taholta on sen koko olemassaolon ajan toistuvasti kiinnitetty valtiovalan huomiota kotimaisen elokuvan asemaan ja vaadittu toimenpiteitä sen tukemiseksi. Valtion Kamerataidelautakunnan yleissuunnitelman valtion toimenpiteistä elokuvataiteen edistämiseksi tultua julkisuuteen 30. 10. 1967 elokuvatoimikunta on tervehtinyt sitä tyydytyksellä, käsitellyt sitä kokouksessaan puheenjohtajansa Martti Savon siihen laatiman vastineen yhteydessä ja päättänyt julkaista kantansa kumpaankin asiakirjaan nähden vuoden 1968 alkupuoliskolla. Jo ennen yleissuunnitelman ilmestymistä elokuvatoimikunta on kiinnittänyt huomiota elokuvaverolain uudistamiseen ja korostanut eri yhteyksissä toiminnan aktiivista nimenomaan kunnallisen elokuvatyön piirissä ja tämän aktiviteetin merkitystä koko Suomen elokuvapolitiikalle ja -kasvatukselle.

IX. Sivistystyö metsä- ja uittotyömailla sekä valtakunnan syrjäseuduilla

1. TSL:n Metsämiesten siirtokirjasto

Työväen Sivistysliiton harjoittama metsämiesten siirtokirjastotoiminta on ollut metsätyöläisten keskuudessa tapahtuvana opintotyömuotona vuodesta 1949 lähtien. Kertomusvuoden aikana kirjaston toiminta on huomattavasti laajentunut ja tehostunut lähinnä kirjastoauton käytön ansiosta. Kirjaston keskuspaikkana on edelleen ollut Pohjolan opisto Haukiputaalla.

Työväen Sivistysliiton vuosiksi 1967–69 nimeämään siirtokirjaston johtokuntaan kuuluvat seuraavat henkilöt: puheenjohtajana TSL:n pääsihteeri Olavi Hurri, jäsenenä rehtori Reino Pienimäki, huoltosihteeri Eino Torkkeli, piiriasiamies Olavi Lahtinen, sihteeri Juhani Hietanen, metsänhoitaja Tauno Simonen, toimitusjohtaja Taisto Siimes, toimitsija Heikki Typpö ja opintoneuvoja Kerttu Värn, joka on myös toiminut kirjastonhoitajana ja johtokunnan sihteerinä. Johtokunta kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Työvaliokunnan kesken on sovittu kirjaston käytännölliseen toimintaan liittyvistä tehtävistä.

Kirjastonhoitajana on toiminut TSL:n opintoneuvoja Kerttu Värn, joka on tehnyt kirjastotoiminnan ohjaus- ja järjestelymatkoja Pohjois-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa, huolehtinut kirjakaappien vaihdosta ja lainaustoiminnasta ja järjestänyt kirjastopäiviä. Tämän lisäksi on TSL:n opintoneuvoja Sulo Hentula tehnyt matkoja savotoille. Kirjastoauton kuljettajana on toiminut Suomen Maaseututyöväen Liiton toimitsija Kalle Pirttijärvi.

Pitkiä kirjasto- ja opintoneuvontamatkoja on tehty kaikkiaan 7, näistä neljä Pohjois-Karjalaan, 2 Pohjois-Suomeen ja yksi Kuusamoon ja sen ympäristöön. Kirjastoauton kuljettajalle koitui näistä matkoista 60 matkapäivää.

Kertomusvuoden päättyessä siirtokirjastossa oli yhteensä 8432 teosta. Kirjastoon hankittiin tai saatiin lahjoituksina 284 teosta ja poistettiin rikkinäisinä ja vanhentuneina 283 teosta. Runsaitten poistojen takia kirjojen nettolisäys oli vain 1. Kirjastokaappien luku on nyt 230. Kaikki kaapit ovat samansuuruisia ja niihin mahtuu kuhunkin 30–40 kirjaa.

Pohjois-Karjalan Uittoyhdistys on tehnyt kirjastolle huomattavan suuren kirjalahjoituksen, joka ei vielä sisälly kirjojen määrään.

Kirjastokaappien sijoittuminen eri metsätyöalueille on ollut suunnilleen sama kuin aikaisempinakin vuosina. Kaapit jakautuivat siten, että Pohjois-Karjalassa oli 89 kaappia, Kainuussa 15, Lapissa

ja Oulun seuduilla 68, Keski-Suomessa 17, muilla alueilla 11, kirjastokeskuksessa täyttämistä varten 30 kaappia, yhteensä 200. Vuoden 1967 lopussa saatiin kirjastoon 30 uutta kirjastokaappia.

TVH:n työmaille on lähetetty 12 kirjastokaappia aikaisempien 5 kaapin lisäksi. Kirjastokeskuksen kautta suoritettiin vuoden aikana 237 kirjastokaapin vaihtoa (ed. vuonna 73). Kaappien vaihto tapahtuu kuitenkin pääasiassa eri työmaiden kesken.

Toimintavuoden aikana kirjasto sai valtionavustusta 22.000 markkaa. Metsämiesten Säätiöltä kirjasto sai 2500 markan vuosivastustuksen lisäksi 750 markan lisäavustuksen.

Eri kunnilta saatiin avustusta seuraavasti: Ilomantsi (1966–67) 500 mk, Pudasjärvi (1966) 200 mk, Sotkamo (1966–67) 400 mk, Juuka 100 mk, Orivesi 100 mk, Kontiolahti 150 mk, Pihtipudas 100 mk, Nurmes mlk. 100 mk, Taivalkoski 100 mk ja Vaala 50 mk, yhteensä 1800 markkaa.

Kirjaston taloutta on hoitanut Työväen Sivistysliitto, jonka omia varoja kirjastotoimintaan on käytetty 3.867,40 markkaa.

Jätkän kulttuuripäivien yhteydessä järjestetyssä S. Maaseututyöväen Liiton Pohjois-Karjalan aluekokouksessa oli yli 200 osanottajaa. Siirtokirjaston johtokunnan jäsenet Olavi Hurri ja Tauno Simonen olivat kokouksessa alustajina. Toimitsija Kalle Pirttijärvi suoritti loka-marraskuussa laajan selostusmatkan Pohjois-Karjalaan pitäen tällöin lukuisilla kursseilla alustuksia ja selostuksia kirjaston toiminnasta.

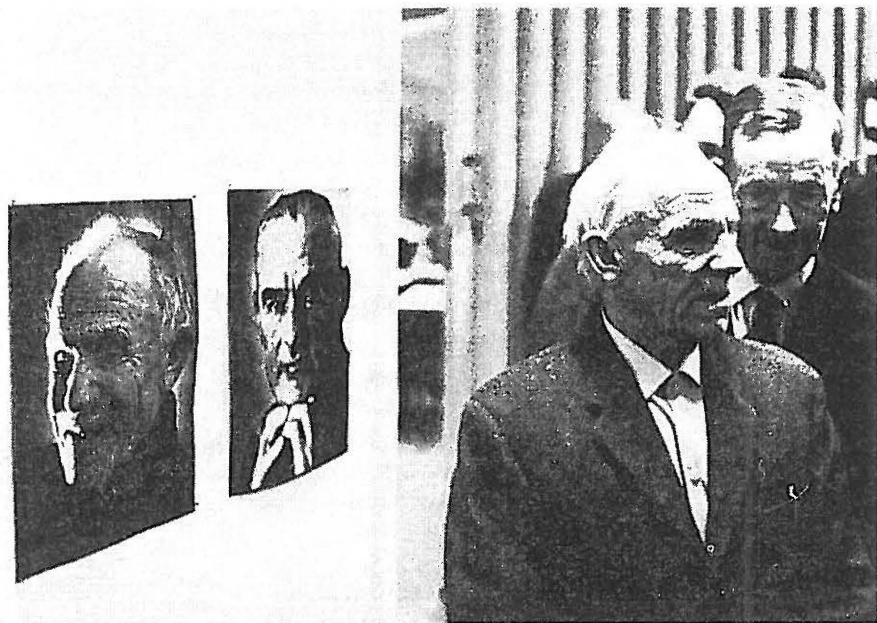
2. Muu sivistystyö metsä- ja uittotyöläisten keskuudessa

Metsä- ja uittotyömailla järjestettävää sivistystyötä varten vuodeksi 1967 osoitetusta määrärahasta sai liitto käytettäväkseen 4000 markkaa. Varat on käytetty metsätyömiesten keskuudessa suoritettuun kurssi-, opinto- ja luentotoimintaan, jota ovat suorittaneet opintoneuvojat Kerttu Värn ja Väinö H. Nevalainen.

Useitten lyhyitten opintopäivien lisäksi järjestettiin metsätyömiestkursseja Haukiputaalla 17–19. 11., Kainuun Limipurolla 25–26. 11. ja Rovaniemen mlk:n Mellajärvellä 2–6. 12. Kurssien yhteinen osanottajamäärä oli 80.

Jätkän kulttuuripäivät pidettiin Joensuussa 25–26. 11. Eri puolilta Pohjois-Karjalaa oli päiville saapunut 500–600 metsätyöntekijää. Pääjuhlassa oli yleisöä 1200 henkeä. Päivien ohjelmassa oli työnäytös, valokuvausnäyttely, teatteri-ilta, opintoasiain neuvottelukokous, tutustuminen Joensuuhun ja pääjuhla.

Jätkän kulttuuripäivien valokuvausnäyttelystä. Kuva ja kuvattu...

3. Valtakunnan syrjäseutujen sivistystyö

Valtakunnan syrjäseutujen opintotyön ohjausta ja ylimääräistä avustusta varten otetusta määrärahasta 1967 annettiin liiton käytettäväksi 5700 markkaa. Varat on käytetty Pohjois-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa harjoitettuun kurssi-, luento- ja opintoneuvontatyöhön. Työntekijöinä ovat olleet opintoneuvojat Värn ja Väinö H. Nevalainen. Syrjäseuduilla on pidetty kolmet kurssit ja useita opintotilaisuuksia.

X. TSL:n ruotsinkielinen sihteeristö

TSL:n ruotsinkieliseen sihteeristön (ABF:s svenska sekretariat) toimikuntaan ovat kuuluneet Lars Lindeman puheenjohtajana, Ralf Helenius varapuheenjohtajana ja toimikunnan jäseninä Harry Lindgren, Stig-Erik Wikström, Nils Westerberg, Ralf Långbacka, Henrik Westman ja Johan Bargum.

Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt 9 kokousta. Sihteerinä on ollut Jarl Nordman.

Ruotsinkielisiä opintokerhoja on valtionapukerhoina toiminut 45 kerhoa. Kerhot ovat opiskelleet pääasiassa kunnallistietoa ja kirjallisuutta. Vuoden aikana järjesti sihteeristö pohjoismaisen kurssin "Konsumenten — kung eller slav" (Kuluttaja — kuningas vai orja) 31. 7.—4. 8. Osuuskauppakoulussa Helsingin Roihuvuoressa. Kurssilla oli 20 osanottajaa, näistä 7 Ruotsista, 2 Norjasta ja 1 Tanskasta. Kurssilla oli 15 luento- ja 16 ryhmätyötuntia. Ohjaajana oli Jarl Nordman. Lisäksi järjestettiin 3 muut kurssit, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 110 henkeä. Lukuunottamatta kursseja on järjestetty runsaasti luentopäiviä ja sihteeristö on tehnyt matkoja luennoiden ja kerhoja perustaen.

Sihteeristö Nordman on vierailut Ruotsin sivistysliiton Tukholman läänin piiriosaston vieraana 14—15. 10. ja Västerås—Hallstahammarin piirissä 23—27. 10., jolloin hän myös luennoi 10 eri paikkakunnalla Suomen taloudellisesta ja poliittisesta kehityksestä. Myös sihteeristön puheenjohtaja Lindeman on käynyt Västeråsissa luennoimassa. Kesällä 1967 kävi Västerås—Hallstahammarista kaksi ryhmää opintomatalla Suomessa. Sihteeristö hoiti opintomatkojen käytännölliset järjestelyt ja antoi luentoapua.

Ruotsinkielisen toiminnan taloudellisena pohjana ovat olleet sen valtiolta saamat määrärahat, v. 1967 yhteensä 14.800 markkaa. Lisäksi on varoja kertynyt kuntien myöntämistä apurahoista 3.480 markkaa ja TSL:n jäsenjärjestöjen jäsenmaksuista 2.400 markkaa. Ruotsalaiselta kulttuuriosastolta sihteeristö sai 2000 markkaa. Kirjanpitoa on hoitanut Xenia Parros.

XI. Yhteistyö työväen kulttuurijärjestöjen ja työväenliikkeen opistojen kanssa

Työväen kulttuurijärjestöjen neuvottelukuntaan ovat kuuluneet Suomen Työväen Musiikkiliitosta Oiva Hildén ja Veikko Viitonen, Työväen Näyttämöiden Liitosta Eini Nenonen ja Kaarina Lampinen ja Työväen Sivistysliitosta Olavi Hurri ja Anni Vallanti. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on ollut Olavi Hurri ja sihteerinä Anni Vallanti.

Kaikkien kolmen liiton toimikuntien yhteinen neuvottelukokous pidettiin 11/2 Helsingissä.

Neuvottelukunnan työssä on keskitytty liittojen yhteistyön kehittämiseen. Työn tuloksena on saatu aikaan se, että sekä STM ja

Työväen Sivistysliiton vuonna 1963 eläkkeelle siirtyneen pääsihteerin kouluneuvos Arvi Hautamäen muotokuva paljastettiin Työväen Akatemiassa huhtikuun 23. päivänä. Muotokuvan maalautti Työväen Sivistysliitto jäsenjärjestöineen kouluneuvos Hautamäen 70-vuotispäivän kunniaksi. Työn suoritti taidemaalari Mauri Favén.

TNL ovat liittyneet Aikamerkki-lehden toimituskuntaan tehden Aikamerkistä täten myös omien liittojensa äänenkannattajan.

Työväenliikkeen opistojen opettajien neuvottelupäivät pidettiin Työväen Akatemiassa Kauniaisissa 17—18. 5. Neuvottelupäiville osallistui eri opistoista ja TSL:stä yhteensä 21 henkeä.

IX. yleinen kansansivistyskokous pidettiin Helsingissä 29/9—1/10. Liitosta osallistui kokoukseen 11 työntekijää. Kokouksen julkilausmassa korostettiin järjestömaisen sivistystyön ja kirjeopistotoiminnan lainsäädännön aikaansaamista. Kokouksessa vieraili kaksi Neuvostoliiton Znaniija (=Tieto) seuran edustajaa, jotka vielä kokouksen jälkeenkin olivat liiton ja muiden kansansivistysjärjestöjen vieraina.

XII. Työväen muistitiedon keruu

Työväen muistitietotoimikuntaan ovat vuoden 1967 aikana kuuluneet seuraavat henkilöt: puheenjohtajana dosentti Matti Hako, jäsenenä professori Erik Allardt, kouluneuvos Arvi Hautamäki, pääsihteeri Olavi Hurri, maisteri Sakari Kiuru, filosofian tohtori Mauno Koivisto, professori Matti Kuusi, varatuomari Eero Mattlar, filosofian lisensiaatti Matti Nieminen, toimistopäällikkö Uuno Noke-lainen, maaherra Kaarlo Pitsinki, maisteri Jaakko Rantanen, maisteri Erkki Salomaa ja professori Heikki Waris.

Sihteerin tehtäviä on hoitanut yhteiskuntatieteiden kandidaatti Heimo Huhtanen.

Toimikunnan työvaliokuntaan ovat kuuluneet Matti Hako, Arvi Hautamäki, Olavi Hurri, Matti Nieminen, Erkki Salomaa ja Heimo Huhtanen. Työvaliokunta on vuoden aikana kokoontunut viisi kertaa.

Vuonna 1967 on jatkettu aikaisemmin aloitettuja keruutöitä. Pääasiallinen huomio on kohdistunut vuosien 1917—18 tapahtumiin, mutta myös varhaisempaa aikaa koskevia muistitietoja on kerätty. Uutena yleiskeruu on syksyllä 1967 aloitettu "Tasavallan ensimmäinen vuosikymmen" -oppaan mukaisesti 1920-luvun loppuun saakka ulottuva keruutyö.

Vuoden aikana tuli muistitietoa tallennetuksi 200 henkilöltä noin 4000 sivun määrä. Lisäksi on keruun yhteydessä saatu muuta arkistoitavaa aineistoa Työväen Arkistoon. Aineisto on ollut laadultaan korkeatasoista. Uusia jäseniä on kertomusvuoden aikana liittynyt kerääjäkuntaan 40 henkilöä, koko kerääjäluettelon noustessa noin 550 henkilöön.

Keruun vuositulo muodostuu pääosaltaan harrastelijakerääjien työstä. Kuitenkin on Tampereen seudulla maksettu Tampereen jaoston hankkimille haastattelijoilta palkkiota kuntien myöntämien varojen turvin. Lisäksi on keruuassistentti Heimo Huhtanen suorittanut haastatteluja ja keruutyön neuvontaa. Samoin syksyllä 1967 Pulmu Manninen.

Keskeisellä sijalla kertomusvuoden aikana on ollut vuonna 1964 aloitetun julkaisusarjan toisen osan "Aatteet ja aseet" ilmestyminen. Teos sisältää pääasiassa vuosien 1917—1918 muistoja. Sen toimituskunnan ovat muodostaneet Matti Hako (puheenjohtaja), Heimo Huhtanen (sihteeri) ja Matti Nieminen. Kirjan on kustannut Kustannus Oy Tammi.

"Aatteet ja aseet" -teoksen kanssa samanaikaisesti ilmestyi ja esiteltiin julkiselle sanalle 3. 10. 1967 myös uusi keruupopas "Tasavallan ensimmäinen vuosikymmen", minkä sisältämä kysymyssarja koskettelee aikaa 1918 syksystä 1920-luvun loppuun. Yhteistoiminnassa Helsingin jaoston kanssa on myös aloitettu "Elämää Helsingissä" -kysymyssarjojen julkaiseminen. Sarjan ensimmäinen, pääasiassa kotielämää, asuinympäristöä ja sen ihmissuhteita koskeva osa on valmistunut vuonna 1967.

Työväen muistitietotoimikunnan tiedotuslehti "Tallentaja" on ilmestynyt vuoden aikan yhden kerran 1000 kappaleen painoksena. Lehti on postitettu kerääjille ja keruutyötä eri tavoin tukeneille yhteisöille. Muina propagandakeinoina on käytetty lehtikirjoituksia, kiertokirjeitä ja keruupopaiden jakelua. Myös yleisradion ja television kautta on keruutyötä tehty tunnetuksi helmikuussa 1967 järjestetyn palkintojen jaon yhteydessä.

Tampereella ja sen lähiympäristössä suoritettavan keruutyön järjestelystä on huolehtinut Työväen musiikkitoimikunnan Tampereen jaosto. Sen puheenjohtajana on maisteri Veikko O. Veilahti, sihteerinä vakuutustarkastaja Lauri Leiniö ja jäsenenä paikallisten järjestöjen ja tiedemiespiirien edustajia. Jaoston toiminta on rahoitettu kunnallisilla avustuksilla.

Myös Helsingissä on erityinen jaosto paikallisen keruutoiminnan tehostamiseksi. Sen puheenjohtajana on toiminut kunnallisneuvos Yrjö Rantala, sihteerinä 15. 11. 1967 saakka Heimo Huhtanen ja mainitusta päivästä lähtien Pulmu Manninen, joka samalla on toiminut tilapäisenä keruuasistenttina. Hänen palkkauksensa on peitetty Helsingin kaupungin vuonna 1965 myöntämän avustuksen turvin.

Muistitietotoimikunnan rahoitus on tapahtunut pääasiassa valtion määrärahoilla, TSL:n vastatessa taloudenpidosta ja keruutyön vaatimista toimistotehtävistä.

XIII. Liiton paikallisosastot

Kertomusvuoden aikana perustettiin yhdeksän uutta opintojärjestöä: Alavudelle, Harjavallan, Heinolaan, Iloimantsiin, Joutsenoon, Kokkolaan, Ouluun, Tohmajärvelle ja Nurmijärvelle.

Vuoden päättyessä opintojärjestöjä oli toiminnassa kaikkiaan 43: TSL:n Alavuden opintojärjestö, TSL:n Espoon opintojärjestö, TSL:n Forssan opintojärjestö, TSL:n Haminan seudun opintojärjestö, TSL:n Harjavallan seudun opintojärjestö, TSL:n Heinolan seudun opintojärjestö, TSL:n Hyvinkään opintojärjestö, TSL:n Hämeenlinnan seudun opintojärjestö, TSL:n Iloimantsin opintojärjestö, TSL:n Imatran opintojärjestö, TSL:n Janakkalan opintojärjestö, TSL:n Joutsenon opintojärjestö, TSL:n Jyväskylän seudun opintojärjestö, TSL:n Kajaanin seudun opintojärjestö, TSL:n Kemi—Tornion seudun opintojärjestö, TSL:n Keuruun seudun opintojärjestö, TSL:n Kokkolan opintojärjestö, TSL:n Korpilahden opintojärjestö, TSL:n Kotkan seudun opintojärjestö, TSL:n Kouvolan seudun opintojärjestö, TSL:n Kuopion opintojärjestö, TSL:n Kuusankosken opintojärjestö, TSL:n Lahden seudun opintojärjestö, TSL:n Lappeenrannan opintojärjestö, TSL:n Lohjan opintojärjestö, TSL:n Mikkelin opintojärjestö, TSL:n Nurmijärven opintojärjestö, TSL:n Oulun seudun opintojärjestö, TSL:n Pielisen seudun opintojärjestö, TSL:n Pihtiputaan opintojärjestö, TSL:n Porin seudun opintojärjestö, TSL:n Riihimäen opintojärjestö, TSL:n Rovaniemen opintojärjestö, TSL:n Ruoveden opintojärjestö, TSL:n Salon opintojärjestö, TSL:n Savonlinnan ja Sämingin opintojärjestö, TSL:n Seinäjoen opintojärjestö, TSL:n Tampereen opintojärjestö, TSL:n Tohmajärven opintojärjestö, TSL:n Turun seudun opintojärjestö, TSL:n Vaasan opintojärjestö, TSL:n Varkauden opintojärjestö ja TSL:n Äänekosken opintojärjestö.

TSL:n paikallisia sivistystyöjärjestöjä, jotka toimivat entisillä perusteilla, on ollut 3: Hausjärven työväen sivistystyöjärjestö, Nokian työväen sivistystyöjärjestö ja Uudenkaupungin työväen sivistystyöjärjestö. Paikallisosastojen lukumäärä on täten 46.

Vuoden aikana on opintojärjestöjen työn tehostamiseen kiinnitetty suurta huomiota.

Opintojärjestöjen neuvottelupäivät pidettiin 6—7/5 Kiljavan Ammattiyhdistysopistossa. Eri opinto- ja sivistysjärjestöistä oli paikalla 48 edustajaa.

XIV. TSL:n kirjeopisto

Vuoden 1967 aikana TSL:n kirjeopistossa opiskeli 972 (v. 1966 1168) yksinopiskelijaa ja 1030 (v. 1966 1074) opintokerhoa, joissa oli jäseniä yhteensä 9746 (11021), joten kirjeopiston johdolla opiskelevia on ollut kaikkiaan 10718 (12189).

Vuoden aikana aloitti opiskelunsa 526 kerhoa ja 449 yksinopiskelijaa. Todistuksen loppuun suorittamastaan kurssista sai 351 opintokerhoa ja 145 yksinopiskelijaa.

Seuraavassa kerhot ja yksinopiskelijat opintoaineiden mukaan ryhmiteltyinä:

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat				
	Lukum.	Jäseniä	Aloit.	Lop.	Lukum.	Aloit.	Lop.	Yhteensä opiskel.	
<i>Järjestötoiminta</i>									
Järjestötehtävien peruskurssi	66	594	31	26	24	6	3	618	
Sihteerin tehtävät	40	380	23	12	83	52	12	463	
Toimiva nuoriso — SNK	37	355	8	3	1	—	—	356	
Puheenjohtajan tehtävät	30	272	23	6	80	47	16	352	
Kirjanpito	25	231	13	5	78	25	5	309	
Miten nykyajan yhdistys toimii	21	191	13	7	2	—	—	193	
Järjestömiestiedottajana	7	54	4	2	28	9	—	82	
Varhaisnuorten ohjaajain kurssi	8	71	3	2	1	1	—	72	
Sosialidemokraattinen naisliike	3	30	2	1	—	—	—	30	
Työn Nuorten peruskurssi	2	15	—	—	—	—	—	15	
	239	2193	120	64	297	140	36	2490	
<i>Yhteiskunta</i>									
Meidän kuntamme	53	487	28	14	5	2	—	492	
1970-lukua kohti	24	235	24	—	—	—	—	235	
Kunnallislaki	21	217	10	5	7	4	—	224	
Kunnallisvero	19	189	11	7	9	4	3	198	
Sosialismi meidän vuosisadallamme ..	16	174	5	9	2	1	—	176	
Miten valtiolaivaamme ohjataan	17	165	7	9	4	2	1	169	
Kunnan sosiaalihuolto	16	145	7	6	4	1	2	149	
Uuteen yhteiskuntaan	9	91	3	4	2	—	—	93	
Keskustelemme sosiaalipolitiikasta ..	8	78	5	3	3	—	—	81	
Kunnallistalouden tietoa	1	10	1	—	—	—	—	10	
Ihmiskeskeiseen yhteiskuntaan	1	8	1	—	—	—	—	8	
	185	1799	102	57	36	14	6	1835	
<i>Ammattiyhdistystoiminta ja työelämä</i>									
Työlainsäädäntö	57	497	33	32	35	19	8	532	
Työmaaluottamusmies	36	365	26	6	77	50	18	442	
Minä ja muut työyhteisössä	23	213	11	10	11	5	1	224	
Työntekijä ja yritysdemokratia	19	154	19	—	6	6	—	160	
Ammattiyhdistysoppi	14	136	6	6	11	9	1	147	
Työturvallisuus	4	49	4	—	3	3	—	52	
Tuotantokomiteat	—	—	—	—	1	—	—	1	
	153	1414	99	54	144	92	28	1558	

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat				
	Lukum.	Jäseniä	Aloit.	Lop.	Lukum.	Aloit.	Lop.	Yhteensä opiskel.	
<i>Muut aineet</i>									
Terveystieteiden peruskurssi	54	492	16	29	4	2	1	496	
Olen aikani nainen	54	523	13	35	1	1	—	524	
Psykologian peruskurssi	25	242	11	12	12	4	4	254	
Nainen ja terveys	3	36	2	3	—	—	—	36	
	136	1293	42	79	17	7	5	1310	
<i>Suomen kieli ja kirjallisuus</i>									
Suomen kieli	24	213	15	9	84	31	7	297	
Suullisen esitystaidon perusteet	23	213	15	7	21	15	1	234	
Miten luemme kaunokirjallisuutta	7	72	1	4	4	—	—	76	
Puhetaito	6	59	3	2	10	4	1	69	
Näyttelijätaidon kurssi	3	33	2	—	—	—	—	33	
Johdatus näytelmätaiteeseen	3	29	2	1	—	—	—	29	
Suomalainen kaunokirjallisuus	4	21	2	—	5	—	1	26	
Suuri maailmankirjallisuus	—	—	—	—	2	—	—	2	
Sanomalehden kirjeenvaihto, kurssi	—	—	—	—	1	—	1	1	
	70	640	40	23	127	50	11	767	
<i>Harrastetoiminta</i>									
Valokuvaus harrastuksena	17	175	6	6	6	3	2	181	
Ohjelmatoiminta	15	143	8	6	9	7	—	152	
Mitä nuoret harrastavat	6	80	2	1	1	1	—	81	
Näppärät kädet punovat	7	69	2	2	—	—	—	69	
Askartelun perusteet	3	36	1	—	1	1	—	37	
Vapaaohjelmainen opintokerho	1	25	—	1	—	—	—	25	
	49	528	19	16	17	12	2	545	
<i>Vieraat kielet</i>									
Englannin kieli I	20	157	15	1	37	10	1	294	
Ruotsin ruotsia	18	164	8	5	27	10	2	191	
Ruotsin kielen alkeisk.	7	76	1	2	26	6	2	102	
Venäjän kielen kurssi	3	30	1	1	3	3	1	33	
Guten Tag	1	10	1	—	3	3	1	13	
Espanjan kielen kurssi	—	—	—	—	1	—	—	1	
	49	437	26	9	97	32	7	534	

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat				
	Lukum.	Jäseniä	Aloit.	Lop.	Lukum.	Aloit.	Lop.	Yhteensä opiskel.	
<i>Muut yhteiskunnalliset aineet</i>									
Perhe ja yhteiskunta	26	224	17	8	2	1	1	226	
Kansantalouden johdatuskurssi	5	57	—	3	2	—	—	59	
Suomen kansantalous	3	25	3	—	1	1	—	26	
Suomi maailmantaloudessa	2	20	2	—	—	—	—	20	
Kasvatusoppia nuorten ohjaajille	2	15	—	—	2	1	—	17	
Ihminen ja ympäristö	2	16	2	—	—	—	—	16	
Keskustelemme kasvatuksesta	2	15	2	1	—	—	—	15	
Urbanisoituva yhteiskunta	2	15	2	—	—	—	—	15	
Keskustelua päivän kysymyksistä ..	1	10	1	1	—	—	—	10	
	45	397	29	13	7	3	1	404	
<i>Valmistavat kurssit</i>									
Ammattiyhdistysopiston kesäk. valm.k.	12	102	7	3	88	43	26	190	
Ammattiyhdistysopist, vuosik. valm.k.	2	33	1	—	26	13	2	59	
Tutustumme ammattiyhd.liikkeeseen	5	38	2	2	13	10	8	51	
Ammattiyhdistystiedon perusteet	1	25	—	1	1	—	—	26	
Työväen Akatemian valmistuskurssi	—	—	—	—	22	8	1	22	
	20	198	10	6	150	74	37	348	
<i>Matematiikka, luonnontiede, tekniikka</i>									
Laskento	16	168	5	7	51	13	4	219	
Mittausoppi	6	61	4	1	1	1	—	62	
Ystävämme atomi	1	7	1	—	1	1	1	8	
	23	236	10	8	53	15	5	289	
<i>Kansainvälisyys</i>									
Etäiset naapurimme	9	99	7	3	2	1	—	101	
Tutustumme Intiaan ja sen oloihin ..	5	50	3	—	2	—	—	52	
Kansat yhteistyössä	4	40	2	1	—	—	—	40	
Köyhä rikas maailma	2	22	1	2	—	—	—	22	
	20	211	13	6	4	1	—	215	
<i>Työväenliikkeen ja sosialismin historia</i>									
Nykyajan työväenliike	5	58	4	1	—	—	—	58	
Sosialismin aatehistoria	5	46	1	3	—	—	—	46	
Suomen työväenliikkeen vaiheet	4	40	4	—	5	1	1	45	
V. 1918 varjo Suomen valtioelämässä	3	27	—	1	—	—	—	27	
Tutustumme sosialismiin	2	20	—	1	3	—	1	23	
Sosialismin nuorisokurssi	1	6	—	1	—	—	—	6	
	20	197	9	6	8	1	2	205	

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat				
	Lukum.	Jäseniä	Aloit.	Lop.	Lukum.	Aloit.	Lop.	Yhteensä opiskel.	
<i>Osuustoiminta ja kuluttajakasvatus</i>									
Osuustoiminta — tie taloud. demokr.	5	51	1	2	2	—	—	53	
Laaduntarkkailu	5	46	3	2	1	1	—	47	
Kuluttaja kasvavassa kansantaloudessa	3	30	1	—	4	4	3	34	
Kuluttajakasvatus 60-luvulla	3	31	1	2	1	—	—	32	
	16	158	6	6	8	5	3	166	
<i>Taide</i>									
Taidehistorian ääriviivat	3	25	—	3	3	1	1	28	
Mitä elokuva on	2	20	1	1	4	2	1	24	
	5	45	1	4	7	3	2	52	
<i>Yhteenveto</i>									
Järjestötoiminta	239	2193	120	64	297	140	36	2490	
Yhteiskunta	185	1799	102	57	36	14	6	1835	
Ammattiyhd.toim. ja työelämä	153	1414	99	54	144	92	28	1558	
Muut aineet	136	1293	42	79	17	7	5	1310	
Suomen kieli ja kirjallisuus	70	640	40	23	127	50	11	767	
Harrastetoiminta	49	528	19	16	17	12	2	545	
Vieraat kielet	49	437	26	9	97	32	7	534	
Muut yhteiskunnalliset aineet	45	397	29	13	7	3	1	404	
Valmistavat kurssit	20	198	10	6	150	74	37	348	
Matematiikka luonnont., tekniikka ..	23	236	10	8	53	15	5	289	
Kansainvälisyys	20	211	13	6	4	1	—	215	
Työväenliikk. ja sosialismin historia	20	197	9	6	8	1	2	205	
Osuustoiminta ja kulutt.kasvatus	16	158	6	6	8	5	3	166	
Taide	5	45	1	4	7	3	2	52	
	1030	9746	526	351	972	449	145	10718	

XV. Julkaisutoiminta

1. Aikamerkki

Työväen Sivistysliiton ja Työväen Näyttämöiden liiton yhteinen äänenkannattaja AIKAMERKKI ilmestyi vuoden 1967 aikana 8 kertaa. Lehden painos on ollut 5.000 kpl, josta maksullisia tilauksia n. 2500. Tilaushinta 8 markkaa vuosikerralta.

Vapaakappaleina on lehteä jaettu liiton edustajiston ja toimikuntien jäsenille ja jäsenjärjestöjen toimistoihin.

Lehden 40-vuotisjuhlanumero ilmestyi erityisenä kehitysapunumerona, josta otettiin 15000 kappaleen painos. Lehteä on myyty kolmen markan hinnasta ja sen nettotuotto annetaan työväenliikkeen kehitysapukeräykseen.

2. Opaskirjaset, opintosuunnitelmat ja kirjekurssit

Vuoden 1967 aikana on opaskirjasia, mainoslehtisiä ja kerhopapereita uusittu ja niistä otettu uusia painoksia.

Liiton toimistossa on lisäksi valmistettu mm. seuraavia painotuotteita:

TSL Tiedoittaa -lehtinen on ilmestynyt kuusi kertaa ja sitä on painettu yhteensä n. 40.000 kpl.

Lehtinen 1970-lukua kohti, 4 ss., 5000 kpl.

Lehtinen Kerho-ohjaajan rooli, 4 ss., 2000 kpl.

Juliste Aikamerkki, 3500 kpl.

Lehtinen Tallentaja, 16 ss., 800 kpl.

Juliste Jätjän kulttuuripäivät, 4000 kpl.

Lehtinen TSL:n kirjekurssien ja opintosuunnitelmien hinnasto, 16 ss., 5000 kpl.

Lehtinen Jätjän kulttuuripäivät, 4 ss., 2100 kpl.

Kansio Tieto on elintaso, 5000 kpl.

Lehtinen Elämää Helsingissä, 4 ss., 1000 kpl.

TSL:n kirjeopisto — Opintoaineluettelo, 74 ss., 15000 kpl.

Tasavallan ensimmäinen vuosikymmen, 28 ss., 7500 kpl.

Uusia kirjekursseja ja opintosuunnitelmia ja uusia painoksia entisistä on ilmestynyt:

Tutustumme Intiaan ja sen oloihin, 7 opetuskirjettä, latineet Kai R. Lehtonen ja Hannu Tarmio.

1970-lukua kohti, 12 opetuskirjettä, uusi painos.

Työntekijä ja yritysdemokratia, 4 opetuskirjettä, latinit Niilo Koljonen.

Työturvallisuus, 4 opetuskirjettä, latineet Leo Noro ja Juho Turunen.

Kuluttajataito, 4 opetuskirjettä, latinit Eero Ollikainen.

Perheestä ja perhekasvatuksesta, 10 alustusta, koottu Mannerheimin Lastensuojeluliiton aineistosta.

Suomen kansantalous, 4 opetuskirjettä, latinit Antti Moisio.

Näyttelijätaidon kurssi, 6 opetuskirjettä, latinit Anni Vallanti.

Toivo Pekkanen: Tehtaan varjossa, 9 opintokokousta, latinit Aarne Laurila.

Ohjelmatoiminta, 7 opetuskirjettä, latinit Anni Vallanti.
Vihjeitä vapaaohjelmalliselle kerholle I, koontanut Anni Vallanti.
Viisaampaan harrastamiseen, 12 illan aihetta, latinit Alpo Halli-

nen.
Retkeillen reippaaksi, 12 opintokokousta.

XVI. TSL:n edustus yleisluontoisissa järjestöissä ja toimikunnissa

Paitsi jäsenjärjestöjen edustajakokouksissa, eräiden järjestöjen vuosijuhlissa, kansanopistojen ja työväenopistojen neuvottelupäivillä sekä kansansivistysjärjestöjen yhteisissä neuvottelutilaisuuksissa liitto on ollut edustettuna seuraavasti:

Folke Bernadotten Muistosäätiön hallintoneuvostossa Jussi Pikkusaari;

Helsingin Yliopiston Kansansivistyslautakunnassa Jussi Pikkusaari, Aimo Kairamo;

Kansanvalistusseuran radio- ja televisiotoimikunnassa Olavi Hurri;
Suomen Kansansivistysjärjestöjen yhteistoimikunnan työvaliokunnassa Jussi Pikkusaari;

Kirjastoasiain neuvottelukunnassa Olavi Hurri;

Suomalaisen Kirjallisuuden edistämisrahaston valtuuskunnan humanistisessa osastossa Kalevi Pihanurmi, varalla Lahja Kivinen sekä *yhteiskunnallisessa osastossa* Olavi Hurri, Aimo Kairamo;

Suomen Akatemian lautakunnassa R. H. Oittinen;

Suomen Lasten elokuvakeskuksen hallituksessa Inkeri Lius;

Svenska Social- och Kommunalhögskolanin hallituksessa Sigurd Norrmén;

Työväen Akatemian hallintoneuvostossa R. H. Oittinen ja Jussi Pikkusaari, johtokunnassa Aimo Kairamo.

Valtion kansansivistyslautakunnassa Sakari Kiuru ja Olavi Hurri;
Tampereen Yliopiston valtuuskunnassa Olavi Hurri, varalla Kalevi Pihanurmi;

Suomen—Ruotsin Kummikuntatoiminnan Keskusliiton liittoneuvostossa R. H. Oittinen, varalla Olavi Hurri;

Suomi—Neuvostoliitto -seuran kansansivistysjaostossa Olavi Hurri.

XVII. Kansainvälinen toiminta

Liitto on työväen sivistysliittojen kansainvälisen liiton (The International Federation of Workers' Educational Associations) jäsen.

Liiton puheenjohtaja Sakari Kiuru on IFWEA:n hallituksen jäsen. Hallitus piti vuoden kuluessa kaksi kokousta: Brysselissä 28/2—1/3 ja Kööpenhaminassa 8—9/11. Puheenjohtaja Kiuru osallistui molempiin kokouksiin. Brysselin kokouksen keskeisenä asiana oli federaation oma kehitysapuohjelma.

Pääsihteeri Olavi Hurri on osallistunut pohjoismaiden työväen sivistysliittojen yhteistyöneuvotteluihin.

Anglo-skandinaaviselle kurssille Holly Royde Collegessa Manchesterissa 7/4—1/7 osallistuivat Suomesta Raimo Hyytiäinen Lahdesta, Sinikka Luja Espoosta, Pekka Morri ja Martti Valta Helsingistä. Kukin osanottaja sai opetusministeriöltä 1000 markan apurahan.

Geneven pohjoismaisen kansanopiston kahden kuukauden pituiselle kurssille 25/5—15/7 osallistuivat Suomesta Rurik Lehtikoski Raho-lasta, Seppo Kankainen Äänekoskelta, Olavi Selkokari Loimaalta, Sakari Järvinen Tampereelta ja Hannu-Matti Nieminen Helsingistä. Näistä Nieminen joutui sairauden vuoksi keskeyttämään kurssinsa kolmen viikon kuluttua. Opetusministeriö myönsi kurssia varten 8000 markan määrärahan. Liiton edustajana opiston hallituksessa on ollut Olavi Hurri, varalla Jussi Pikkusaari.

Neuvostoliitossa vierailleessa kansansivistysvaltuuskunnassa 10—20/5 edusti liittoa Jussi Pikkusaari.

Norjassa Rørosissa pidetyssä pohjoismaisten sivistysliittojen konferenssissa 15—17/6 edustivat liittoa Helvi Raatikainen, Sakari Kiuru, Olavi Hurri, Unto Niemi ja Martti Pöysä.

Etelä-Australian työväen sivistysliiton pääsihteeri Eric Williams vieraili Suomessa TSL:n vieraana 25—31/7.

Työväen Sivistysliitto järjesti opintomatkan Moskovaan 3—8/8 neuvostoliittolaisen Znanija-seuran myötävaikutuksella, osanottajia oli 26.

Työväen kuvataidetoimikunta järjesti matkakurssin Tanskaan 19—27/8. Opinnollisena ohjaajana oli tri Sakari Saarikivi, osanottajia 30.

Friedrich-Ebert-Stiftungin kutsumana vieraili 20-henkinen valtuuskunta 13—25/11 Länsi-Saksassa.

Olavi Hurri osallistui 4—7/12 Friedrich-Ebert-Stiftungin järjestämään Euroopan työväen sivistystyön konferenssiin Bergneustadtissa.

Olavi Hurri ja Jarl Nordman vierailivat luennoitsijoina Ruotsin ABF:n Västmanlandin piirissä syksyllä 1967 pitäen kumpikin 10 esitelmää Suomen oloista ja vierailien lukuissa suomalaisyhdistyksissä.

XVIII. Lausunnot

Liitto on vuoden aikana antanut seuraavat lausunnot ja esitykset:

Järjestömuotoisen kansansivistystyön valtionapu

Opetusministeriölle

Työväen Sivistysliitto, Maaseudun Sivistysliitto ja Kansan Sivistystyönliitto kiinnittävät kunnioittavasti Opetusministeriön huomiota eräisiin vapaan kansansivistystyön ajankohtaisiin kysymyksiin.

Maamme vapaa kansansivistystyö on perinteellisesti jakaantunut seuraviin työmuotoihin: a) kirjastoihin, b) opistomaiseen kansansivistystyöhön, jota edustavat kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot sekä c) järjestömuotoiseen kansansivistystyöhön, jonka muodostavat eri kansansivistysjärjestöt ja niiden toimesta ohjattu kansalaisjärjestöjen keskuudessa tapahtuva opintokerhotoiminta.

Vapaan kansansivistystyön lainsäädäntö on turvannut kirjastotoiminnalle ja opistomaiselle kansansivistystyölle kiinteästi määritellyn valtionavun. Opintokerhotoiminnan valtionavusta on myös olemassa laki, mutta valtionavun määrää koskevia perusteita ei laissa ole. Kansansivistysjärjestöt saavat niinkään toiminnalleen valtionapua, mutta valtionavulle ja sen jakamiselle ei ole mitään määriteltyjä perusteita. Avun suuruus on täysin sen varassa, miten paljon tarkoitukseen vuosittain osoitetaan varoja ja miten näiden varojen jako suoritetaan.

Kansansivistysjärjestöjen taholla onkin kiinnitetty huomiota vapaan kansansivistystyön lainsäädännön täydentämiseen siten, että järjestömuotoinen kansansivistystyö saatettaisiin taloudellisten toimintaedellytystensä osalta samankaltaiseen asemaan alan muiden työmuotojen kanssa. Asia on selvitettävänä sekä Valtion kansansivistyslautakunnassa että kansansivistysjärjestöjen omassa piirissä.

Ottaen huomioon vapaan kansalaistoiminnan ja siihen liittyneen opinto- ja sivistystyön keskeisen merkityksen demokraattiselle yhteiskunnalle välttämättömässä aikuiskasvatuksessa sekä lisääntyvän vapaa-ajan myös tälle työlle asettamat lisävaatimukset, haluavat kansansivistysjärjestöt korostaa sitä periaatteellista ja käytännöllistä merkitystä, mikä edellä todetulla vapaan kansansivistystyön lainsäädännön täydentämisellä ja yhtenäistämällä on.

Kun tarpeellisia pitämiämme lainsäädäntötoimenpiteitä ei asian keskeneräisyyden takia voitane suorittaa siten, että ne vaikuttaisivat järjestömuotoisen kansansivistystyön valtionavustuksiin jo vuoden 1968 aikana, pidämme tärkeänä, että tämän työmuodon nykyi-

sin saamia valtionavustuksia tuntuvasti korotetaan valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1968.

Valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1967 on järjestömuotoisen kansansivistystyön eri määrärahojen yhteismäärä vain 1.062.500 mk. Vastaavasti on opistomuotoisen kansansivistystyön osuus 25.070.837 mk. Näiden lukujen mainitsemisella ei ole tarkoitus arvostella opistomaisen kansansivistystyön saamaa tukea, vaan osoittaa, miten vähäinen valtion tuki on sille erittäin laajalle työmuodolle, jota kansansivistysjärjestöt vapaan kansalaistoiminnan keskuudessa harjoittavat ja ohjaavat. Järjestömaisen kansansivistystyön yhteiskunnalta saaman tuen korottamisen esteenä eivät voine olla ratkaisevasti myöskään valtiontalouden ajankohtaiset vaikeudet. Näiden määrärahojen kaksinkertaistaminen merkitsisi valtiolle yhden miljoonan markan menonlisäystä. Kuitenkin niiden kokonaismäärä verrattuna muiden työmuotojen tukeen jäisi edelleen sängen vähäiseksi. Järjestömuotoinen kansansivistystyö on yhteiskunnan kannalta erittäin arvokasta ja tehokasta, mutta sen tukeminen taloudellisesti kaikkein edullisinta.

Edellä olevan perusteella Työväen Sivistysliitto, Maaseudun Sivistysliitto ja Kansan Sivistystyönliitto esittävät kunnioittavasti, että Opetusministeriö valtion tulo- ja menoarviota vuodelle 1968 laadittaessa esittäisi järjestömuotoiselle kansansivistystyölle osoitettuja avustuksia korotettavaksi niin, että niiden yhteismäärä v. 1968 ko- hoaisi 2 miljoonaan markkaan.

Valtion kansansivistyslautakunnan kokoonpano

Opetusministeriölle

Allekirjoittaneet kansansivistysjärjestöt — Työväen Sivistysliitto, Maaseudun Sivistysliitto ja Kansan Sivistystyön liitto pyytävät kiinnittää huomiotaan, Herra Opetusministeri, eräisiin Valtion kansansivistyslautakunnan kokoonpanoon ja jäsenten nimittämiseen liittyviin näkökohtiin.

Valtion kansansivistyslautakunnan nykyisen ohjesäännön mukaan lautakunnan puheenjohtajana on kouluhallituksen vapaan kansansivistystyön osaston osastopäällikkönä toimiva kouluneuvos ja varapuheenjohtajana saman osaston kouluneuvoksista se, jonka toimialaan kouluhallituksessa kuuluvat opistomuotoinen aikuiskasvatustyö ja opintokerhotoiminta sekä kansansivistysjärjestöt.

Lautakunnan jäseniksi opetusministeriö nimittää ohjesäännössä mainittujen kansansivistysjärjestöjen edustajat.

Allekirjoittaneiden järjestöjen mielestä uutta kansansivistyslau-

takuntaa nimettäessä tulisi sen ohjesääntöä siten muuttaa, että lautakunta kokoonpanonsa puolesta mahdollisimman suuresti rakentuisi samoille periaatteille kuin muutkin vastaavat lautakunnat. Tämä tulisi merkitä siirtymistä virkamiespuheenjohtajasta luottamustoimihenkilöön, jonka opetusministeriö määräisi. Varapuheenjohtaja voitaisiin valita lautakunnan jäsenten keskuudesta.

Kun julkisuudessa on usein arvosteltu sitä, että valtionavustuksia nauttivien järjestöjen edustajat ovat valtion lautakunnissa päättämässä varojen jaosta tai vaikuttamassa jakoon edustamilleen järjestöille, ei voida pitää kansansivistysjärjestöjen kannalta pelkääntään edullisena, että kansansivistyslautakunnan jäsenet suoranaisesti ja välittömästi edustavat tiettyä nimettyä järjestöä. Näin ollen voidaan pitää parempana, että lautakunnan ohjesääntöä myös tältä osin siten muutetaan, että opetusministeriö kutsuu lautakunnan jäseniksi puheenjohtajaksi määräämänsä henkilön lisäksi esim. 14 vapaan sivistystyön eri aloja ja työmuotoja edustavaa ja tuntevaa henkilöä. Tällöin nimittävälle viranomaiselle jää myös enemmän mahdollisuuksia lautakunnan kokoonpanon muodostamiseksi sellaiseksi, että se laajalti edustaa erilaisia vallitsevia yhteiskunnallisia näkemyksiä.

Työväen Sivistysliitto, Maaseudun Sivistysliitto ja Kansan Sivistystyön liitto suurin yhteiskunnallisia väestöryhmiä edustavina kansansivistysjärjestöinä toivovat, että edellä mainitut näkemykset voitaisiin Valtion kansansivistyslautakunnan nimeämistä suoritettaessa ottaa huomioon.

Suomen Akatemiaa koskeva lausunto

Opetusministeriölle

Opetusministeriön pyydettyä 16. 12. 1966 päivätyllä kirjeellä Työväen Sivistysliitolta lausunnon vuoden 1965 Akatemiakomitean mietinnöistä pyydämme kunnioittavasti esittää seuraavaa:

Työväen Sivistysliitto uudistaa jo aikaisemmin esittämänsä käsityksen siitä, ettei Suomen Akatemia ole vastanut niitä odotuksia, jotka siihen Akatemia-lakia säädettäessä kohdistettiin. Akatemia on merkinnyt sen tarjoamien työmahdollisuuksien epätasaista jakautumista. Lukuisat korkeatasoiset tiedemiehet ja taiteilijat ovat jääneet Akatemian antamaa pysyvää tukea vaille sen taas tullessa eräiden sellaistenkin osaksi, joiden työmahdollisuudet olisivat muutenkin olleet turvatut.

Pääsy akateemikoksi on nähty enemmän arvovaltatavoitteena

kuin tieteen tai taiteen harjoittamista turvaavana tekijänä. Akateemikkojen valinta on vaikea eikä siinä ole läheskään aina onnistuttu.

Myöskään suhde ao. alan nuoriin edustajiin ei usein ole muodostunut sellaiseksi, että akateemikko olisi merkittävästi auttanut alansa jälkikasvua.

Kuten akatemiakomiteakin myöntää parin viime vuosikymmenen kuluessa on valtion tiede- ja taidepolitiikassa tapahtunut huomattavia muutoksia ja myös tieteellisen työskentelyn luonne on olennaisesti muuttunut. Komitea toteaa, että monissa tieteissä "yksilön eristäytyneisyydessä tapahtuva pitkäjänteinen uurastus on jäämässä varjoon organisoitujen työyhteisöjen systemaattisen työskentelyn rinnalla."

Työväen Sivistysliitto yhtyy tähän näkemykseen ja huomauttaa siitä merkityksestä, mikä myös valtion korkeakoulupolitiikan tehostamisella tässä asiassa on.

Työväen Sivistysliitto uudistaa esityksensä, että Suomen Akatemian tilalle tulisi luoda sellainen palkinto- ja apurahajärjestelmä, joka useammin jaettavien palkinnoin ja apurahoin innostaisi luovaa työtä tekeviä tiedemiehiä ja taiteilijoita.

Esimerkiksi määrävuosin jaettavien suurpalkinnoin voitaisiin osoittaa sitä yhteiskunnan tuntemaa kiitollisuutta, jota akatemia-paikkojenkin jaolla on osoitettu.

Välivuosina voitaisiin jakaa erityisiä kunniapalkintoja. Pitkäaikaisten työsuunnitelmien toteuttamisen kannalta määräaikaiset apurahat ovat parempia kuin kiinteät akateemikon paikat, koska virhevalintojen mahdollisuus pienenee.

Vuoden 1965 Akatemiakomitean yksityiskohtaisiin esitykseen emme puutu, koska ehdotetut muutokset eivät mielestämme tosiasiallisesti muuta nykyistä tilannetta.

XIX. Liiton talous

Laajentuneesta toiminnasta ja kasvaneista kustannuksista johtuen liiton tilinpäätös on jälleen tappiollinen. Lisääntyneitä kuluja ei liiton valtionavustuksien kohdalla tapahtunut nousu ole täysin voinut korvata. Opintokerho- ja kirjeopistotoiminnan laajentamiseen kohdistetut toimenpiteet on kuitenkin katsottu välttämättömiksi. Kirjeopiston tulojen kasvu yhdessä kirjavälityksen tuoton lisääntymisen kanssa osoittaa myös näiden toimenpiteiden alkavan myönteisesti vaikuttaa.

Valtionavustusten ohella liitto on kertomusvuoden aikana saanut vastaanottaa runsaasti lahjoituksia, joista Työväen Opintorahaston ja Kansan Sivistysrahaston osuus on merkittävin. Kansan Sivistysrahaston yhteyteen v. 1966 muodostetun TSL:n nimikkorahaston hoitokuntaan ovat kuuluneet R. H. Oittinen (puheenjohtaja), Sakari Kiuru (varapuheenjohtaja) sekä Jalmari Laakso, Mauno Kivistö, Pauli Burman ja Uno Nokelainen. Nimikkorahaston asiamiehenä on toiminut Olavi Hurri. Nimikkorahaston varoista on jaettu avustuksia mm. työväenliikkeen opistojen oppilaille.

Folke Bernadotten Muistosäätiön liitolle myöntämä 2300 markan avustus on käytetty kansainväliseen toimintaan.

Liitto oli mukana Kultareuna r.y:n toimeenpanemissa arpajaisissa talvella 1967. Arpajaisten puhdas tuotto oli 9.530,85 markkaa.

Työväen Sivistysliiton tilinpäätös 31. 12. 1967

Omaisuuksien tili

Vastaavaa:

I Varsinainen omaisuus

A. Rahoitusomaisuus

1. Rahat ja pankkisaamiset	44759,13	
2. Tilisaamiset	34286,49	
3. Siirtosaamiset	30489,15	

B. Vaihto-omaisuus

1. Kirjoja	3833,42	
2. Pienoisveistoksia	2700,00	
3. Opintoaineistoa	10000,00	16533,42

C. Käyttöomaisuus

Aineellinen

1. Kalusto	—,01	
Lisäys v. 1967	4726,59	
	4726,60	
Poisto	4726,59	—,01
2. Kirjasto	—,01	
Lisäys v. 1967	127,01	
	127,02	
Poisto	127,01	—,01
3. Muu käyttöomaisuus		
Arvopaperit	25602,43	
	mk	151670,64

Vastattavaa:

I Vieras pääoma

A. Lyhytaikainen

1. Tilivelat	37675,99	

B. Pitkäaikainen

1. TEL-laina	35022,59	

II Siirtyvät erät	24382,81	

III Oma pääoma 1. 1. 67	64267,10	

Tilikauden tappio	9677,85	54589,25

mk 151670,64

Tulostase

Kulut:

I Varsinaiset kulut

1. Palkat	254500,42	
Siirretty muille tileille	94138,00	160362,42
2. Palkkiot		2441,00
3. Sosiaaliturvamaksut	18271,30	
Siirretty muille tileille	2219,90	16051,40
4. Eläkekulut		4435,00
5. Työsuhde-eläke		9257,58
6. Vuokrat	11760,00	
Siirretty muille tileille	3800,00	7960,00
7. Poistot		4853,60
8. Korkomenot		474,22

9. Muut varsinaiset kulut:

Posti- ja puhelinkulut	11508,23
Painatus ja toimistokulut	14877,26
Ilmoitukset ja lehdet	2073,29
Vakuutukset ja sairaskulut	2610,93
Jäsenmaksut	2365,00
Sekalaiset kulut	7058,55
Matkakulut	21852,27
Kurssitoiminta	24475,20
Kansainvälinen toiminta	7251,38
Kulttuuripäivien kulut	2156,71
Aikamerkin tili	68146,21
Kirjeopiston tili	38096,96
Kuvataidetoimikunnan tili	17431,00
Elokuvatoimikunnan tili	3509,03

10. Erilaisia avustuksia käytetty:

Opintokerhojen valtionavustukset	85253,45
Opintokerho- ja luentotoimintaan	52000,00
Metsämiesten siirtokirjastotoimintaan sekä metsätyömaiden ja syrjäseutujen sivistystyöhön	44215,12
Ulkomaiset oppilasavustukset	14300,00
Toimintaan Ruotsin suomalaisten keskuudessa	2868,85
Ruotsinkielisen sihteeristön työhön	17200,00
Muistitietotoimikunnan työhön	23458,65

mk 668543,31

Tuotot:

I Varsinaiset tuotot:		
1. Kirjavälitys	3345,47	
2. Korkotulot	7574,63	
3. Jäsenmaksut	88228,10	
II Ylimääräiset tuotot:		
1. Lahjoitukset	58500,00	
2. Arpajaistuotto	9530,85	
3. Muut ylimääräiset tuotot	232,00	
III Valtionavustukset:		
Liiton valtioavustukset	262590,00	
Opintokerhojen valtionavustukset	85253,45	347843,45
Erilaisia tuloja:		
Ulkomaiset oppilasavustukset ja toimintaan Ruotsin suomalaisten keskuudessa	17168,85	
Kuvataidetoimikunnalle	11431,00	
Elokuvatoimikunnalle	140,00	
Siirtokirjastolle	8647,72	
Kirjeopiston tili	37523,00	
Aikamerkin tili	65241,74	
Muistitietotoimikunnalle	3458,65	
IV Tappio		
Tilikauden tappio	9677,85	
		mk 668543,31

Helsingissä maaliskuun 12 päivänä 1968.

Työväen Sivistysliitto r.y.**Toimikunta**

Sakari Kiuru
puheenjohtaja

Pauli Burman
Ahti Fredriksson
Meeri Kalavainen
Eugen Kaukolampi
Aarne Laurila
Unto Niemi

Uno Nokelainen
Keijo Näsi
Veikko Oittinen
Martti Pöysälä
Helvi Raatikainen
Matti Suhonen